

Analiza poreznog klina u Republici Hrvatskoj

Sunagić, Dea

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:512084>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-04**



Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)



**Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet**

Sveučilišni diplomski studij Poslovne ekonomije smjer Financije

ANALIZA POREZNOG KLINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Dea Sunagić

Zagreb, rujan 2019.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Sveučilišni diplomski studij Poslovne ekonomije smjer Financije

ANALIZA POREZNOG KLINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

TAX WEDGE ANALYSIS IN REPUBLIC OF CROATIA

Diplomski rad

Dea Sunagić, 0067511562

Mentor: Prof.dr.sc. Hrvoje Šimović

Zagreb, rujan 2019.

Dea Sunagić

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad na temu „**Analiza poreznog klina u Republici Hrvatskoj**“ isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, 19.09.2019.

Dea Sunagić

(potpis)

Analiza poreznog klina u Republici Hrvatskoj

Sažetak: *Porez je najvažniji i najizdašniji prihod države koji se definira kao oblik prisilnog davanja kojeg nameće država. Porezi su danas sveprisutni i ne postoji nijedna osoba koja ih ne mora plaćati. Postoji više oblika poreza, a porez na dohodak je jedan od najsloženijih, najznačajnijih i financijski najizdašnijih poreznih oblika jer je dohodak jedan od najznačajnijih izvora oporezivanja kojim države prikupljaju značajne iznose poreznih prihoda. Cilj ovog rada je pobliže objasniti što je porezni klin te kakav je porezni klin u Republici Hrvatskoj u odnosu na zemlje OECD-a. Porezni klin je razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće koju prima posloprimac, a nastaje kao rezultat oporezivanja rada. Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage poduzeća te tako utječe i na razinu nezaposlenosti. Pri pisanju rada polazi se od pretpostavke da je u Hrvatskoj porezni klin prevelik i da je jedan od glavnih razloga nezaposlenosti te da u budućnosti treba raditi na njegovom smanjenju.*

Ključne riječi: *porezni klin, porezno opterećenje, troškovi rada, porez na dohodak, Hrvatska*

Tax wedge analysis in Republic of Croatia

Abstract: *A tax is the most important and largest revenue of a country. It is defined as a type of mandatory charge imposed by a state. Taxes are omnipresent nowadays and there is no person that does not have to pay them. There are several types of taxes. One of the most complex, most important, and financially largest types of taxes is the income tax because income represents one of the main sources of taxation through which countries collect substantial amounts of tax revenue. The aim of this paper is to explain more closely what a tax wedge is and how it functions in the Republic of Croatia in regards to the OECD countries. A tax wedge is the difference between an employer's gross labor cost and an employee's net salary. It is created as a result of labor taxation. An increase of the tax wedge increases a company's labor cost, and consequently also influences the level of unemployment. This paper starts from the assumption that the tax wedge in Croatia is too high, that it is one of the main causes of unemployment, and that it is needed to work on reducing it in the future.*

Keywords: *tax wedge, tax load, labour costs, income tax, Croatia*

SADRŽAJ

| | |
|--|----|
| 1. UVOD | 1 |
| 1.1. Definiranje predmeta i ciljeva istraživanja | 1 |
| 1.2. Metode i izvori istraživanja | 2 |
| 1.3. Sadržaj i struktura rada | 2 |
| 2. POJAM I ČIMBENICI POREZNOG OPTEREĆENJA RADA | 3 |
| 2.1. Učinci oporezivanja na plaće i zaposlenost | 3 |
| 2.2. Pojmovno određenje i karakteristike poreza na dohodak | 8 |
| 2.3. Prirez i ostali porezni oblici | 13 |
| 2.4. Izvori i postupci razreza poreza na dohodak | 15 |
| 3. POJAM I ODREĐENJE POREZNOG KLINA | 22 |
| 3.1. Konstrukt poreznog klina | 22 |
| 3.2. Analiza poreznog klina u zemljama Europske unije | 26 |
| 4. ANALIZA UKUPNOG POREZNOG KLINA U REPUBLICI HRVATSKOJ | 32 |
| 4.1. Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak | 32 |
| 4.2. Porezni klin Republike Hrvatske za razdoblje 1994.-2018. | 35 |
| 4.3. Poopćenje rezultata istraživanja | 43 |
| 5. ZAKLJUČAK | 44 |
| LITERATURA | 46 |
| POPIS SLIKA I TABLICA | 49 |
| POPIS GRAFIKONA | 50 |
| ŽIVOTOPIS AUTORICE | 51 |

1. UVOD

1.1. Definiranje predmeta i ciljeva istraživanja

Porezno opterećenje rada dovodi do pojave takozvanog poreznog klina koji se odražava kao razlika između troškova koje za rad snosi poslodavac i neto plaće koju dobiva posloprimac. Oporezivanje zahvaća između jedne trećine i jedne polovine nacionalnog dohotka kako u industrijskim, tako i u tranzicijskim zemljama. Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage i smanjuju se plaće. To je ključni čimbenik pri odlučivanju o zapošljavanju, te tako porezni klin posredno utječe i na nezaposlenost. Smanjenje plaća utječe na motiviranost radnika te oni prestaju raditi uslijed čega rastu državni zahtjevi za dodatnim oporezivanjem što opet postaje dodatni teret za radnika, a posljedično dolazi do usporenog razvoja gospodarstva i životnog standarda građana.

Slijedom navedenog, glavni ciljevi ovog diplomskog rada jesu kako slijedi:

C1. predstaviti pojam i čimbenike poreznog opterećenja rada

C2. prikazati pojam i specifičnosti poreznog klina

C3. analizirati promjene poreznog klina u Republici Hrvatskoj za razdoblje 1994.-2018.

Očekivani doprinos rada proizlazi iz osiguravanja teorijskog okvira koji obuhvaća analizu oporezivanja rada u modernim gospodarskim sustavima, s posebnim naglaskom na porezni sustav Republike Hrvatske. Nadalje, rezultati empirijskog istraživanja pružit će uvid u razvoj i izmjene u poreznom sustavu Republike Hrvatske koje su se odrazile i na porezno opterećenje od uvođenja poreza na dohodak 1994. godine do danas. Takav uvid može biti dobra polazišna točka u promišljanju novih poreznih reformi i u evaluaciji postojećeg poreznog sustava.

1.2. Metode i izvori istraživanja

U radu će biti korišteni dominantno sekundarni izvori podataka. Sekundarni izvori podataka, u pogledu teorijskog okvira, odnose se na relevantnu domaću i stranu literaturu iz područja javnih financija, poreza i fiskalne politike. Što se tiče analize poreznog klina, sekundarni podaci podrazumijevaju podatke Državnog zavoda za statistiku i Eurostata, kao i prijašnja istraživanja i analize na tu temu. Za obradu prikupljenih podataka koristit će se različite metode: osnovne metode deskriptivne statistike, metode analize i sinteze, indukcije i dedukcije, metoda analize sadržaja, te ostale metode prema potrebi, a kako bi se teorijska i empirijska literatura iz predmetnog područja kvalitetno obradila i kako bi se donijeli relevantni zaključci.

1.3. Sadržaj i struktura rada

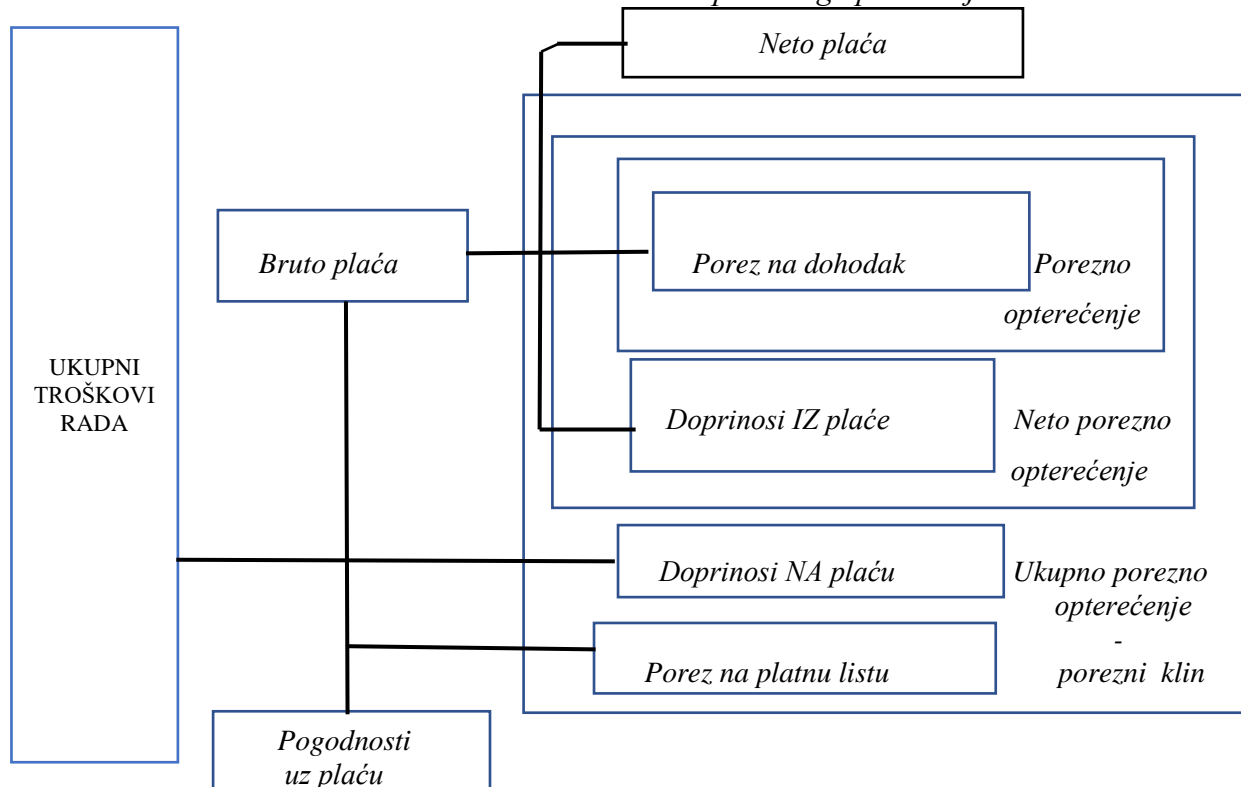
Rad je podijeljen u pet dijelova. U uvodnom dijelu rada definiraju se problem i predmet istraživanja te se obrazlažu svrha, metode i ciljevi istraživanja. Drugi dio rada odnosi se na uvod u pojam i čimbenike poreznog opterećenja rada. U trećem dijelu rada opisuje se porezni klin, njegova struktura te se analizira njegov učinak u europskim zemljama. Uvid u izmjene u poreznom sustavu Republike Hrvatske, koje su se odrazile i na porezno opterećenje od uvođenja poreza na dohodak 1994. godine do danas, analiziraju se u četvrtom dijelu rada. Peti dio rada utvrđuje zaključna razmatranja rada te se daju ključne spoznaje do kojih je došlo teorijskim i empirijskim istraživanjem u radu. Kraj rada završava popisom literature, tablica, grafikona i slika te se radu prilaže životopis autorice rada.

2. POJAM I ČIMBENICI POREZNOG OPTEREĆENJA RADA

2.1. Učinci oporezivanja na plaće i zaposlenost

U globaliziranom međunarodnom okruženju sve se više pažnje posvećuje problematici poreznog sustava i porezne politike. Posebno mjesto zauzima porezno opterećenje rada koje je rastući problem u suvremenim poreznim sustavima. Porezno opterećenje radne snage važan je segment ekonomske politike kojim se može značajno utjecati na razinu osobne potrošnje kao i na zaposlenost. Ukupno porezno opterećenje radne snage predstavlja opterećenje plaće obveznim nametima, a to su porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje. Za razliku od doprinosa za socijalno osiguranje poslodavaca koji su formalno obveza poslodavaca, porez na dohodak (plaće) i doprinosi za socijalno osiguranje posloprimaca formalno su porezna obveza posloprimaca. Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje imaju veliki značaj u mnogim ekonomskim raspravama i strateškim dokumentima.¹

Slika 1. Troškovi rada i razine poreznog opterećenja



Izvor: Grdović Gnip, A., Tomić, I. (2010): *Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika? Hrvatska vs. Europska unija, Financijska teorija i praksa* 34 (2). Institut za javne financije, str. 3.

¹ Šimović, H., Deskar-Škrbić, M. (2015): *Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*, EFZG serija članaka u nastajanju, br. 15-13, str. 4 [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/148438> [lipanj 2019.]

Slika 1 prikazuje poreze i doprinose koji terete rad te se dijele u tri razine opterećenja: (1) *porezno opterećenje* koje predstavlja udio poreza na dohodak u bruto plaći; (2) *neto porezno opterećenje* ili *prosječna osobna porezna stopa* što predstavlja udio svih poreznih obaveza koje posloprimac izdvaja iz vlastite bruto plaće, odnosno udio poreza na dohodak i doprinosa iz plaće u bruto plaći; te (3) *ukupno porezno opterećenje*, odnosno *porezni klin* koji predstavlja zbroj poreza na dohodak te doprinosa iz plaće (na teret posloprimca) i doprinosa na plaću (na teret poslodavca) izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada. Prilikom razmatranja poreznog opterećenja rada, misli se na oporezivanje bruto dohotka fizičkih osoba. Kao što prikazuje *tablica 1*, bruto dohodak fizičkih osoba u Hrvatskoj oporezuje se s nekoliko poreznih oblika:²

- doprinosima poslodavca (doprinosi „na plaću“) koji iznose ukupno 17,2% bruto dohotka (zdravstveno osiguranje 15%, osiguranje za slučaj ozljede i profesionalne bolesti 0,5%, te osiguranje u slučaju nezaposlenosti 1,7%),
- doprinosima zaposlenika (doprinosi „iz plaće“) koji ukupno iznose 20% bruto dohotka (mirovinsko osiguranje za prvi stup 15% i drugi stup 5%),
- porezom na dohodak i
- prirezom.

Tablica 1. Stope doprinosa iz i na plaću

| Doprinosi IZ plaće | Stopa |
|--|--------------|
| za mirovinsko osiguranje | 20% |
| I.stup | 15% |
| II.stup | 5% |
| | |
| Doprinosi NA plaću | Stopa |
| doprinos za obvezno zdravstveno osiguranje | 16,5% |

Izvor: Zakon o doprinosima, na snazi od 01.01.2019.[online]. Dostupno na:

<https://www.zakon.hr/z/365/Zakon-o-doprinosima> [srpanj 2019.]

U znanstvenoj i stručnoj javnosti porez na dohodak često se identificira kao ključan element u oporezivanju rada u Hrvatskoj, a zaboravljaju se socijalni doprinosi i prirez koji također opterećuju dohodak od rada. Najbolji primjer tome jesu izmjene pripadajućih Zakona,

² Ibid., str. 5.

odnosno poreznih stopa i drugih elemenata koji determiniraju razinu poreznog opterećenja kao porezni razredi i osobni odbitak kod poreza na dohodak. Od 2002. godine, kada je provedena mirovinska reforma, stope socijalnih doprinosa mijenjale su se tri puta. Radi se o sniženju stope doprinosa za zdravstveno osiguranje s 15% na 13% u svibnju 2012. te o poništavanju te promjene u travnju 2014. godine.³ U istom razdoblju elementi koji determiniraju opterećenje porezom na dohodak promijenili su se 11 puta pri čemu su se stope mijenjale 2 puta, osobni odbitak povećavao se 5 puta, a porezni razredi (osnovice) mijenjali su se 4 puta, što pokazuje kako prečeste izmjene poreznih stopa i poreznih razreda kod poreza na dohodak ne doprinose pravednosti cijelog sustava kao ni povećanju fiskalne učinkovitosti.⁴ Od početka 2019. godine, dolazi do promjena u području zdravstvenog osiguranja pri čemu se ukidaju doprinos za zaštitu zdravlja na radu od 0,5% te doprinos za zapošljavanje od 1,7%, a doprinos za obavezno zdravstveno osiguranje povećava se sa 15% na 16,5%.

U Hrvatskoj su se rasprave vodile oko razine poreza i doprinosa, ali i oko broja različitih poreznih stopa te progresivnosti sustava. Poseban je naglasak stavljen na doprinose za socijalno osiguranje koji se mogu smatrati dodatnim porezom na dohodak od rada. Doprinosi za socijalno osiguranje, koje plaća poslodavac, povećavaju trošak rada iznad razine bruto plaće, što može negativno utjecati na potražnju za radom. Socijalni doprinosi relativno su jednostavan, ali rigidan instrument oporezivanja rada. Stope doprinosa izravno se obračunavaju na iznos bruto dohotka za sve porezne obveznike, bez ikakvih olakšica, izuzeća ili diferenciranih stopa. Uz doprinose za socijalno osiguranje, kao važan mehanizam redistribucije dohotka, javlja se i porez na dohodak koji je jedan od najznačajnijih poreznih oblika svakog poreznog sustava. Financijski je vrlo izdašan te je djelotvoran instrument ekonomske i socijalne politike.

Porez na dohodak iz plaće i doprinosi za socijalno osiguranje iz plaće radnika smanjuju prinos (isplativost) rada za zaposlenog, što može utjecati na zahtjeve u pogledu visine plaća, ali i na ponudu rada. Većina ljudi radi kako bi prihodima od rada financirali potrošnju dobara i usluga, te ne treba zanemariti ni utjecaj poreza na potrošnju (porez na promet ili PDV, trošarine), koji smanjuju realni prinos od rada, pri čemu promjena stopa poreza na potrošnju može imati utjecaj na ponašanje zaposlenih kod pregovora o plaćama. Pretpostavljen negativni učinak poreza na poticaje za radom može biti dodatno pojačan darežljivim socijalnim transferima. Svi ovi oblici poreza imaju izravan utjecaj na odluke ljudi o

³ Ibid.

⁴ Ibid.

pristupanju tržištu rada, o željenom broju sati rada, o obrazovanju, ili o zahtjevima u pogledu plaća.⁵

Oporezivanje može utjecati na zaposlenost i nezaposlenost putem učinaka na razinu realnih plaća, a potom i na potražnju za radom. Na savršeno konkurentskim tržištima rada i proizvoda oporezivanje nema utjecaj na nezaposlenost jer se plaće određuju na bilo kojoj razini koja izjednačava ponudu i potražnju. Stvarni svijet najčešće nije savršeno konkurentan. Ukoliko dođe do rasta poreza (porez na dohodak, porez na potrošnju, doprinosi za socijalno osiguranje) poslodavci imaju više troškove i u skladu s njima smanjuju realne neto plaće radnicima čemu se oni mogu usprotiviti. Iz tog razloga poslodavci počinju korigirati svoju potražnju za radom. Porezni teret između radnika i poslodavaca rasporedit će se u skladu s njihovom pregovaračkom moći koja ovisi o institucionalnom okruženju i strukturi tržišta rada i proizvoda. Zato je učinak oporezivanja na plaće nejasan, ali on postoji naročito u kratkom roku. Kada porezi imaju utjecaj na rad potrebno je istražiti jesu li svi ti učinci isti ili neki imaju manji/veći utjecaj. Vlasti bi trebale preurediti porezni sustav na način da poreze s rada preusmjere na neke druge osnovice što može imati veliki utjecaj na zaposlenost. Ako distribucija poreznog tereta između pojedinih skupina unutar radne snage utječe na relativne plaće, također utječe i na relativnu potražnju zaradom. Tada bi se struktura oporezivanja mogla postaviti na način da potiče zapošljavanje određenih skupina unutar radne snage kao što su radnici s nižim kvalifikacijama.⁶

Jedan od mehanizama kojim razina oporezivanja utječe na tržišta rada je putem utjecaja na ponudu rada. Promjena poreza može povećati ili smanjiti poticaje za radom, odnosno povećati ili smanjiti vrijeme dokolice ili neplaćenog rada (rad za vlastite potrebe) - učinak supstitucije. Povećanje poreza smanjuje prinos od rada (u odnosu na dokolicu), što može utjecati na smanjenu ponudu rada. Promjene poreza mijenjaju i raspoloživi dohodak obitelji. Situacija kada se nakon rasta poreza osoba smatra siromašnijom, ona će uložiti još više napora kako bi nadoknadila gubitak, te na taj način povećava ponudu rada, što se smatra učinkom dohotka. Porezi na rad imaju dva suprotna učinka na ponudu rada, a određivanje koji od njih prevladava prepušta se empirijskim istraživanjima.⁷

⁵ Nestić, D. (1998): *Tržište rada i oporezivanje: smanjenjem doprinosa protiv nezaposlenosti*, Privredna kretanja i ekonomska politika, broj 63, str. 27. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/19877> [lipanj 2019.]

⁶ Nestić, D., op.cit., str. 29-30.

⁷ Ibid., str. 30

Drugi osnovni mehanizam utjecaja poreza na zaposlenost i nezaposlenost je putem utjecaja na potražnju za radom. Utjecaj uvođenja ili promjene oporezivanja rada na potražnju za radom ovisi o raspodjeli poreznog tereta između radnika i poslodavca, odnosno o promjeni realne neto plaće radnika i realnog troška rada za poslodavca. Neto plaća ovisi o institucionalnoj strukturi ugovaranja plaća, o strukturi tržišta rada i o stupnju konkurentnosti na tržištu proizvoda. Ukoliko postoji rigidnost na tržištu rada i proizvoda, zaposleni će na povećanje poreza i doprinosa iz plaća reagirati zahtijevajući veće plaće pri čemu se povećavaju troškovi rada za poslodavce. Doprinosi na plaće poslodavci ne mogu prevaliti na plaće radnike putem nižih plaća, te oni na rigidnijim tržištima izravno utječu na povećanje troškova rada. Povećanje troškova rada smanjuje potražnju za radom jer veći troškovi smanjuju profitabilnost i investicije. Vezu između poreza i zaposlenosti najbolje je promatrati kao proces koji se odvija u dva koraka:⁸

1. kako porezi utječu na plaće, odnosno troškove rada
2. kako plaće utječu na zaposlenost.

Učinci oporezivanja rada na zaposlenost ovise o stupnju „prevaljivanja“ poreza na realne troškove rada koje plaća poslodavac. Ukoliko se poveća stopa doprinosa za socijalno osiguranje koje radnici izdvajaju iz svojih plaća reagirat će na način da traže veće bruto plaće što povećava trošak rada za poslodavce. Ukoliko dođe do rasta doprinosa koje plaća poslodavac, a radnici su se uspjeli izboriti da ne dođe do smanjenja njihovih realnih neto plaća, također rastu troškovi za poslodavca. U oba slučaja realna neto plaća radnika je ostala ista prije i nakon rasta doprinosa za socijalno osiguranje, a poslodavac je imao veće troškove rada što znači da se porez „prevalio“ na poslodavca. To odražava negativan učinak na potražnju za radom. U slučaju da su troškovi rada za poslodavca ostali isti nakon uvođenja/rasta poreza, a realne neto plaće radnika su ostvarile porast, znači da se porez „prevalio“ na radnika, a to smanjuje ponudu rada. Stupanj prevaljivanja poreza na realne troškove rada negativno je koreliran sa stupnjem konkurentnosti na tržištu rada. Niska razina konkurentnosti posljedica je rigidnosti (pretjerana regulacija tržišta rada ili prevelika moć sindikata) te znači veću elastičnost ugovorenih neto nadnica na nametnute poreze, a tada porezni teret snose poslodavci. Niska razina konkurentnosti na tržištu proizvoda može povećati otpor smanjivanju realnih neto plaća, a tada se dio poreznog tereta prebacuje na

⁸ Ibid., str. 31.

prodajne cijene proizvoda, štiteći na taj način radnike od smanjenja realnih neto plaća na način da i oni dijele „monopolsku rentu“ svojih poslodavaca.⁹

Gledajući posljedice na zaposlenost, važno je znati što država čini s prihodima od povećanja poreza. Povećana potrošnja na socijalne transfere može pojačati učinke poreza, negativno djelujući na poticaje za radom. Povećana izdvajanja države za ljudski kapital ili infrastrukturu mogu povećati proizvodnost rada, te samu potražnju za radom. Porezi namijenjeni smanjivanju javnog duga mogu smanjiti kamatne stope, poticajno djelujući na investicije i stoga na potražnju za radom.¹⁰

2.2. Pojmovno određenje i karakteristike poreza na dohodak

Porez na dohodak porezni je oblik čiji je izvor, predmet oporezivanja i porezna osnovica (ukupni) dohodak fizičke osobe. U širem kontekstu porez na dohodak je od velikog značaja među instrumentima fiskalne politike zbog svoje izdašnosti i značaja za proračunske prihode, ali i kao vrlo efikasan instrument ekonomske i socijalne politike.¹¹ Pripada skupini izravnih (direktnih) poreza odnosno poreza koji se nameću izravno na oporezivi dohodak osobe ili domaćinstva koje bi trebali snositi porezni teret, prema progresivnim poreznim stopama. Porez na dohodak najtipičniji je oblik izravnih poreza, dok je porez na promet najtipičniji neizravni porez. Njegovo strukturno obilježje jedna je od temeljnih vrijednosti poreza na dohodak jer se zbog tog svojstva može dobro prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca i domaćinstva. Temeljem toga, njegovom se primjenom i unošenjem progresivnosti u njegov sustav može postići pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego prije oporezivanja. Ova vrsta poreza je u najvećem broju zemalja jedna od osnovnih vrsta poreza čijom se progresivnosti unosi pravednost u porezni sustav. Porez na dohodak smatra se, sa stajališta pravednosti, superiornim s obzirom na ostale poreze.¹²

Tipični je osobni (subjektni) porez jer uzima u obzir osobne okolnosti poreznog obveznika i to kroz sustav porezno oslobođenih iznosa koji se odnose na osobu poreznog obveznika, odbitaka te progresivne tarife. Zbog svoje slojevitosti i tehnike ubiranja smatra se jednim od najsloženijih i najskupljih poreznih oblika, a kako bi se porez na dohodak mogao efikasno ubirati važno je da država ima razvijeno gospodarstvo, visoku zaposlenost te spremnost poreznih obveznika na suradnju s poreznim vlastima.

⁹ Ibid.

¹⁰ Nestić, D., op.cit., str. 35.

¹¹ Jelčić, B. (2001): *Javne financije*, RRIF, Zagreb, str. 221.

¹² Kesner-Škreb, M. (2004): *Porez na dohodak*, Financijska teorija i praksa 28 (1), str. 141. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8908> [lipanj 2019.]

Primjenu poreza na dohodak u suvremenim državama karakteriziraju sljedeća osnovna obilježja:¹³

1. Odnosi se na ukupan dohodak poreznog obveznika te se po tome razlikuje od poreza na prihod kojim se oporezuju samo pojedini oblici prihoda, odnosno samo određeni dijelovi dohotka.
2. Oporezivim se dohotkom smatra ukupni neto dohodak, a pod time se podrazumijeva da se prilikom oporezivanja odbijaju troškovi koji su potrebni da bi se samo dohodak i ostvario.
3. Porez na dohodak se zasniva na stjecanju dohotka, odnosno dohotku kakav postoji kao rezultat pritjecanja raznih prihoda tijekom razdoblja oporezivanja.
4. Porez na dohodak je osobni porez što znači da treba uzeti u obzir posebne okolnosti koje su povezane s poreznim obveznikom. Ova karakteristika poreza je rezultat poreznih oslobođenja koja se odnose na osobu poreznog obveznika, niz odbitaka i progresivne porezne stope.
5. Porez na dohodak je neposredan, odnosno direktan porez, odnosno plaća se prije i neovisno od trošenja dohotka.
6. Jedan je od najsloženijih poreza budući da na strani države zahtijeva postojanje dobro organizirane i sposobne porezne uprave, a na strani poreznih obveznika veliki stupanj spremnosti na suradnju te dobro organiziran sustav evidencije za razrez poreza.
7. Odnosi se isključivo na fizičke osobe. Ova karakteristika poreza na dohodak se posebno ističe jer se u pojedinoj literaturi pojam dohotka koristi i tumači u širem smislu, odnosno terminom poreza na dohodak obuhvaća se porez na dohodak fizičkih osoba te porez na dohodak pravnih osoba koji se odnosi na društveni porez, koji je u hrvatski porezni sustav uključen pod nazivom porez na dobit.

Kao glavni ciljevi poreza na dohodak ističu se sljedeća tri:¹⁴

1. Poslužiti kao izdašan instrument prikupljanja prihoda u proračun,
2. Ispunjavanje očekivanja na području politike redistribucije dohotka, te
3. Poslužiti kao instrument konjunkturane politike.

¹³ Jelčić, B., op.cit., str. 226-227.

¹⁴ Jelčić, B., Jelčić, B. (1998): *Porezni sustav i porezna politika*, Informator d.d., Zagreb, str. 210.

Iako se zahvaćanjem gospodarske snage poreznog obveznika, uz uvažavanje njegovih određenih osobnih svojstava, ostvaruju i određeni socijalni ciljevi, primarni je cilj poreza na dohodak prikupljanje prihoda za potrebe državne blagajne (fiskalni cilj).

Kada se govori o osnovnim oblicima poreza na dohodak, moguće je razlikovati tri osnovna oblika; engleski, romanski te germanski tip poreza na dohodak.¹⁵

1. Engleski oblik poreza na dohodak je dohodak fizičkih osoba koji se najprije oporezuje primjenom proporcionalnog općeg poreza na dohodak na pojedine dijelove dohotka. Zatim se oni dohotci koji prelaze neki utvrđeni iznos oporezuju primjenom dodatnog progresivnog poreza. U ovom slučaju radi se o analitičkom oporezivanju pojedinih dohodaka, odnosno prihoda pod nazivom *cedula*, pa se ovaj oblik poreza naziva još *cedularnim*, analitičkim odnosno parcijalnim porezom na dohodak.
2. Romanski oblik poreza na dohodak karakterizira oporezivanje pojedinih dijelova dohotka *cedularnim* (analitičkim) porezima. Ovi su porezi dijelom proporcionalni, a dijelom progresivni i pri oporezivanju njihovom primjenom ne uzimaju se u obzir nikakve posebne okolnosti povezane uz osobu poreznog obveznika. Drugi je korak, ukoliko dohodak prelazi određenu visinu, oporezivanje dohotka primjenom progresivnog dopunskog poreza, gdje se za utvrđivanje ukupnog poreznog opterećenja uzimaju u obzir posebne okolnosti poreznog obveznika.
3. Germanski oblik poreza na dohodak sastoji se u tome što se ukupni dohodak oporezuje primjenom jednog jedinstvenog progresivnog poreza s time da se u obzir uzimaju osobna svojstva poreznog obveznika. U ukupni dohodak uključuju se različite vrste dohotka, te se ova vrsta još naziva sintetički ili jedinstveni porez na dohodak. Prvi put je u fiskalnu praksu uveden 1881. godine u Njemačkoj. Smatra se da ovaj model oporezivanja najbolje odgovara slobodnom poduzetništvu i tržišnom gospodarstvu, pa je to i bio razlog da su ga mnoga gospodarstva uvela u svoje fiskalne sustave, kao i Republika Hrvatska. Ovaj model je izrazito izdašan porez na dohodak, pravedan je i univerzalne naravi jer se odmjerava zavisno od cjelokupne porezne snage poreznog obveznika, odnosno poreznog domaćinstva.

Prvi moderan porez na dohodak razvio se u Engleskoj 1798. godine kako bi se financirao rat s Napoleonom. Takav porez na dohodak nazivao se *Aid and Contribution Tax*, a najveće

¹⁵ Ibid., str. 179-180.

zasluge za uvođenje tog poreza u porezni sustav Engleske imao je tadašnji ministar financija William Pitt koji je bio žestoki protivnik Napoleona i njegove politike. U Engleskoj je porez na dohodak bio smatran porezom koji je porazio Napoleona te je bio najznačajniji doprinos Engleske fiskalnim sustavima modernog svijeta. Ubirao se na svjetski dohodak britanskih poreznih obveznika, kao i dohodak koji su inozemni porezni obveznici ostvarili u Velikoj Britaniji. Nakon rata i pobjede protiv Napoleona, porez na dohodak nakratko se prestaje ubirati u engleskom poreznom sustavu, a sredinom 19. stoljeća ponovo se počeo ubirati za potrebe financiranja javnih rashoda jer su se znatno smanjili prihodi od carina zbog prelaska na slobodnu trgovinu. Zakon iz sredine 19. stoljeća još i dan danas tvori osnovnu strukturu britanskog prava poreza na dohodak.¹⁶

Porez na dohodak u Engleskoj je poslužio kao inspiracija drugim europskim zemljama u uvođenju poreza na dohodak u svoje porezne sustave. Zakonom iz 1920. godine počeo se ubirati porez na dohodak na području Njemačke. Već tada se pronalaze razlike između engleskog i njemačkog poreza na dohodak. Engleski porezni sustav primjenjivao je analitički porez na dohodak jer je bio podijeljen na pet poreza, a njemački porezni sustav se koncentrirao na sintetički porez na dohodak. Porez na dohodak u švicarskom poreznom sustavu se pojavljuje tijekom 19. stoljeća samo na razini pojedinih područja, a tek 1940. godine je uveden na razini cijele Švicarske. U Sjedinjenim Američkim Državama prvi put se uvodi porez na dohodak za vrijeme građanskog rata u 19. stoljeću kao značajni izvor financiranja troškova tog rata. Nakon završetka rata porez se prestaje ubirati te se, uz mnoge pokušaje ponovnog uvođenja poreza na dohodak, Kongres konačno uspio izboriti za ubiranje istog od 1913. godine.¹⁷

Iako se u pojedinim državama porez na dohodak počeo uvoditi u 19. stoljeću, potpuno uvođenje i primjenu u ostalim državama doživio je u razdoblju od 1880-ih do 1920-ih godina i kasnije. S razvojem kapitalizma i jačanjem državne administracije stvaraju se pretpostavke za učinkovito ubiranje poreza na dohodak, te se prema dostupnim podacima porez na dohodak danas ubire u otprilike sto i osamdeset država svijeta.¹⁸

¹⁶ Mijatović, N. (2007): *Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka*, pregledni rad, Revija za socijalnu politiku, Vol. 14, No. 3-4, str. 291. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/30327> [lipanj 2019.]

¹⁷ Jelčić, B., op.cit., str. 228.

¹⁸ Mijatović, N., op.cit., str. 292.

Kao u većini suvremenih zemalja, u Republici Hrvatskoj također se primjenjuje germanski ili sintetički oblik poreza na dohodak što znači da se pri oporezivanju koriste progresivne porezne stope koji uzima u obzir osobna svojstva poreznog obveznika, a u upotrebi je od 1993. godine.¹⁹ Dohodak, koji se definira kao razlika primitaka i izdataka nastalih tijekom poreznog razdoblja, oporezuje se prema odredbama Zakona o porezu na dohodak dijeli se na:²⁰

1. Dohodak od nesamostalnog rada
2. Dohodak od samostalne djelatnosti
3. Dohodak od imovine i imovinskih prava
4. Dohodak od kapitala i/ili
5. Drugi dohodak

Dohodak od nesamostalnog rada odnosi se na zaposlenika koji u posao koji radi ulaže svoj rad i za to dobiva plaću, a sve ostale uvjete rada određuje poslodavac. Najbitniji oblici nesamostalnog rada su plaće i mirovine. Dohodak od samostalne djelatnosti obuhvaća dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva. Dohodak od imovine i imovinskih prava predstavlja razliku između primitaka po osnovi najamnine, iznajmljivanje stanova prava industrijskog vlasništva i slično. Dohodak od kapitala obuhvaća primitke po osnovi kamata izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja i udjela u dobiti koji su ostvareni dodjelom ili kupnjom vlastitih dionica. Tim dohotkom smatraju se dividende, te udjeli u dobiti. Drugi dohodak su primici koji nisu nastali u radnom odnosu. Obilježje drugog dohotka je to da se povremeno javljaju, te se poreznom obvezniku ne priznaje pravo osobnog odbitka.²¹

Osim niza prednosti koje porez na dohodak ima, postoje i mnogi nedostaci koji mu se upućuju, a odnose se na porezno-tehničku narav te na ekonomsku i socijalnu narav. Neki od problema koji se javljaju prilikom oporezivanja dohotka su sljedeći:²²

- Utvrđivanje oporezivog dijela dohotka,
- Opredjeljenje za oporezivanje pojedinca, supružnika ili obitelji, te
- Izbor metode za utvrđivanje porezne osnovice.

¹⁹ Jelčić, B., op.cit., str. 223-225.

²⁰ Zakon o porezu na dohodak, pročišćeni tekst, NN 115/16, 106/18, na snazi od 01.01.2019 [online]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak> [lipanj 2019.]

²¹ Šimurina, N., ..et al. (2012): *Javne financije u Hrvatskoj*, Ekonomski fakultet Zagreb

²² Jelčić, B., Jelčić, B., op.cit., str. 173.

Porez na dohodak je jedan od najskupljih poreznih oblika. Utvrđivanje poreza na dohodak često dovodi do zadiranja u intimu poreznih obveznika, te unatoč primjeni brojnih poreznih oslobođenja i olakšica uvijek se postavlja pitanje je li porezni teret ravnomjerno raspoređen među građanima. Upitan je i problem pravednosti oporezivanja, a pritom se misli na utvrđivanje minimalne i maksimalne porezne stope, broj poreznih razreda te utvrđivanje iznosa porezne stope za pojedini dio porezne osnovice.

2.3. Prirez i ostali porezni oblici

O razvoju poreznih oblika može se govoriti tek u 20. stoljeću kada je gospodarski razvitak i razvoj kapitalizma doveo do stvaranja novih struktura oporezivanja u kojem najveću zastupljenost ima porez na dohodak, porez na dobit te porez na promet (porez na dodanu vrijednost i posebni porezi na potrošnju). Porezna struktura u Hrvatskoj bitno odstupa od one u Europskoj uniji, odnosno hrvatski su građani u usporedbi s europskim građanima znatno opterećeniji PDV-om, trošarinama i doprinosima, a manje porezima na dohodak, dobit i imovinu. U hrvatskom poreznom sustavu postoje zajednički i državni porezi. Zajednički porezi dijelom pripadaju državnom proračunu, a dijelom proračunima županija, gradova i općina, dok državni porezi u cijelosti pripadaju državnom proračunu. Porez na dodanu vrijednost predstavlja neutralan porez koji stvara jednake uvjete za sve aktivnosti u gospodarstvu, a kako je potrošnja kao osnovica tog poreza manje podložna fluktuacijama od dohotka, i prihodi od ove vrste poreza su stabilniji. Unatoč tome, još uvijek se posebno ističe visok udio doprinosa koji utječe na visoko oporezivanje rada.²³

Dodatni porez koji se plaća povrh poreza na dohodak je prirez, a služi za financiranje jedinica lokalne samouprave. Primjenjuje na utvrđenu poreznu obvezu poreza na dohodak, a visinu prireza određuje lokalna vlast, odnosno općina ili grad u kojem porezni obveznik živi. Porezni obveznici plaćaju prirez prema mjestu boravišta grada ili općine koji imaju propisane stope prireza, a ovisno o području na kojemu se nalazi općina/grad poreznog obveznika, postoje četiri načina raspodjele prihoda od poreza na dohodak:²⁴

²³ Kesner-Škreb, M. (2007): *Što s porezima u Hrvatskoj? Porezno opterećenje, oporezivanje dohotka, dobiti i imovine*, broj 32, str. 2. Institut za javne financije. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/32.pdf> [lipanj 2019.]

²⁴ Bronić, M. (2007): *Kako se dijele prihodi od poreza i prireza na dohodak?*, Institut za javne financije, br. 27, str. 1. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/27.pdf> [lipanj 2019.]

1. uobičajena (standardna) raspodjela,
2. raspodjela u Gradu Zagrebu,
3. raspodjela na područjima posebne državne skrbi (PPDS) i na brdsko-planinskim područjima (BP),
4. posebna raspodjela na otocima, koji su sklopili sporazum o financiranju kapitalnih projekata od interesa za razvoj otoka.

U Republici Hrvatskoj ustrojeno je ukupno 555 jedinica lokalne samouprave, i to 428 općina i 127 gradova te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija. Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, ima poseban status grada i županije, stoga je u Republici Hrvatskoj sveukupno 576 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.²⁵

Prihodi od prireza pripadaju isključivo općini ili gradu poreznog obveznika. Što je veća visina prireza koji općina ili grad propišu, više će prihoda od prireza prikupiti. Stope prireza se razlikuju za gradove i općine, dok potpomognuta područja primjenjuju umanjene stope prireza. Nakon što se utvrdi pripadajuća obveza poreza na dohodak i pripadajući prirez dobije se konačna obveza poreza na dohodak koju je porezni obveznik dužan podmiriti.

U skladu sa Zakonom stope prireza su definirane na sljedeći način:²⁶

1. Općina do 10%
2. Grad ispod 30.000 stanovnika do 12%
3. Grad iznad 30.000 stanovnika do 15%
4. Grad Zagreb do 18%.

Utvrđivanje i naplatu poreza i prireza na dohodak obavlja Porezna uprava, kojoj općine, gradovi i županije plaćaju 1% prikupljenih prihoda, a iznimku predstavljaju prihodi koji služe za financiranje decentraliziranih funkcija za koje lokalne jedinice ne plaćaju naknadu Poreznoj upravi.

²⁵ Republika Hrvatska, Ministarstvo uprave, Središnji državni portal. [online]. Dostupno na: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-drzavnu-upravu-te-lokalnu-i-podrucnu-regionalnu-samoupravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842> [lipanj 2019.]

²⁶ Ministarstvo financija, Porezna uprava [online]. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx [lipanj 2019.]

2.4. Izvori i postupci razreza poreza na dohodak

Pri utvrđivanju predmeta oporezivanja primjenom poreza na dohodak, utvrđuje se obuhvat dobra koje će se oporezivati tim porezom, odnosno utvrđuje se predmetni obuhvat porezne obveze, kojeg čine njegova sadržajna i teritorijalna dimenzija. Sadržajna dimenzija u determiniranju predmeta oporezivanja daje odgovor na pitanje na koji je dio ekonomske snage poreznog obveznika usmjereno oporezivanje dohotka. Teritorijalna dimenzija pri utvrđivanju oporezivog dohotka determinira prostor na kojem on nastaje. Ovim dimenzijama dodaje se i vremenska dimenzija kojom se determinira razdoblje unutar kojeg je ostvaren oporezivi dohodak.²⁷

Postoje različiti načini oporezivanja ekonomske snage obitelji:²⁸

1. Pojedinačno (odvojeno) oporezivanje gdje se porez razrezuje na pojedini dohodak svakog pojedinca unutar obitelji, koji dohodak ostvaruje
2. Puno zajedničko oporezivanje pri čemu se porez razrezuje na obiteljski dohodak, formiran kao ukupnost pojedinačnih dohotka njezinih članova
3. Zajedničko oporezivanje primjenom djelomičnog splittinga: porez se razrezuje na dva odvojena, ali nominalno jednaka dijela ukupnog dohotka obitelji, koji nastaju tako da se ukupni dohodak obitelji ravnomjerno podijeli na oba supružnika
4. Zajedničko oporezivanje primjenom punog splittinga: porez se razrezuje na onoliko dijelova ukupnog dohotka obitelji koliko ima njezinih članova.

Porez na dohodak pripada skupini izravnih poreza kojima se oporezuje dohodak što ga građani zarađuju tijekom godine. Porez se ne razrezuje na ukupno ostvareni dohodak već se umanjuje za propisane troškove, olakšice i oslobođenja, a na tako utvrđen dohodak primjenjuju se progresivne porezne stope. Progresivna porezna stopa je ona stopa koja raste s porastom porezne osnovice, a u hrvatskom poreznom sustavu još postoje proporcionalna porezna stopa koja se ne mijenja s promjenom porezne osnovice, bez obzira dolazi li do povećanja ili smanjenja porezne osnovice, te regresivna porezna stopa koja nastaje u slučaju kada se porezna stopa smanjuje povećanjem porezne osnovice i obrnuto.²⁹

²⁷ Arbutina, H. (1997): *Određivanje osobnog i predmetnog obuhvata porezne obveze pri oporezivanju dohotka i dobiti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br.1-2, str. 162.

²⁸ Jelčić, B. (1997): *Javne financije*, Informator, Zagreb, str. 173.

²⁹ Jelčić, B. (1988): *Financije u teoriji i praksi*, Informator, Zagreb, str. 77.

Građani u veljači ispunjavaju poreznu prijavu na temelju koje plaćaju razliku poreza ili ostvaruju povrat poreza, ali i tijekom godine plaća se porez na dohodak iz plaće, najma, obrta i slično. Obveznik poreza na dohodak jest fizička osoba, pojedinac, koja ostvaruje dohodak, odnosno prima plaću, mirovinu ili autorski honorar, ostvaruje dohodak prodajom kuće ili najmom imovine, posjeduje obrt koji mu donosi dohodak i slično. Poreznim se obveznicima smatraju hrvatski državljani i stranci. Hrvatskim državljaninom (rezidentom) smatra se fizička osoba koja u Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište, dok je stranac (nerezident) fizička osoba koja u Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, ali u Hrvatskoj ostvaruje dohodak.³⁰

Porezna osnovica na dohodak rezidenta je ukupan iznos svih oblika dohotka (dohotka od nesamostalnog rada, dohotka od samostalne djelatnosti, dohotka od imovine i imovinskih prava, dohotka od kapitala i drugog dohotka), koji rezident ostvari u tuzemstvu ili u inozemstvu, a umanjen je za osobni odbitak. Kod nerezidenta poreznu osnovicu također čine svi oblici dohotka koje on ostvari u tuzemstvu, te umanjeni za osobni odbitak. Porezna osnovica dobije se tako da se od bruto dohotka oduzmu doprinosi za mirovinsko osiguranje (1. i 2. stup) te se dobije dohodak, a zatim se taj dohodak umanjuje za osobni odbitak poreznog obveznika i dobije se porezna osnovica poreza na dohodak. Porez na dohodak uvećava se za prirez porezu na dohodak koji uvedu jedinice lokalne samouprave prema posebnim zakonima, a umanjuje se ako jedinice lokalne samouprave propišu niži udio u porezu na dohodak od onog koji im pripada po posebnom zakonu.

Pojednostavljeno rečeno, izračun obveze poreza na dohodak provodi se u četiri faze:³¹

- I. Oporezivi primici iz svih izvora – izdaci prilikom ostvarivanja tih primitaka =bruto dohodak
- II. Bruto dohodak – porezni odbitci i izuzeća od dohotka = oporezivi dohodak
- III. Oporezivi dohodak x porezna/e stope = privremena obveza poreza na dohodak
- IV. Privremena obveza poreza na dohodak – odbitak od porezne obveze = konačna obveza poreza na dohodak

³⁰ Kesner-Škreb, M., Kuliš, D. (2010): *Porezni vodič za građane*, drugo promijenjeno izdanje, str. Institut za javne financije, Zagreb, str. 27. [online]. Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/2010.pdf [lipanj 2019.]

³¹ Bratić, V., Urban, I. (2006): *Porezni izdaci u Hrvatskoj*, Financijska teorija i praksa, Institut za javne financije, Zagreb, str. 140. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8380> [lipanj 2019.]

Teorijski je uobičajeno pri oporezivanju dohotka primijeniti *Haig-Simonsovu* definiciju cjelokupnog dohotka, prema kojoj poreznu osnovicu mora činiti dohodak iz svih izvora. Prema toj definiciji, dohodak je jednak novčanoj vrijednosti potrošne snage pojedinca u nekom razdoblju, odnosno dohodak je jednak iznosu koji se stvarno potroši u nekom razdoblju uvećanome za neto prirast imovine ili štednju. Dohodak definiran prema Haig-Simonsovu načelu mora uključivati sve oblike novčanog dohotka (kao što su plaće, nadnice, kamate i dividende), zatim imputirane ili pripisane dohotke (pripisanu rentu vlasnika stanova i kuća u kojima stanuju), kao i porast vrijednosti imovine (kapitalni dobitci bez obzira na to jesu li oni realizirani ili ne). Tako definiran dohodak čini najširi obuhvat dohotka koji se mora prilagoditi uvjetima u kojima pojedinac živi. U stvarnosti rijetko koja zemlja primjenjuje ovakvu široko definiranu osnovicu poreza na dohodak i sve više zemalja udaljavalo se od Haig-Simonsova načela oporezivanja sveobuhvatnog dohotka, iz razloga bujanja raznih izuzeća i olakšica, različitih tretmana pojedinih oblika dohotka te sve većeg broj poreznih stopa.

Svjetska banka u svojim preporukama smatra kako se dobar porez na dohodak zasniva na malom broju poreznih razreda (ne više od tri), snižavanju gornje granične porezne stope (ne viša od 40%), širenju porezne osnovice ukidanjem izuzeća i smanjivanjem oslobođenja, oporezivanju dohotka poljoprivrednika i samostalnog rada te oporezivanju raznih dodataka na plaću (topli obrok, prijevoz). Pravednost se postiže uvođenjem progresivnosti putem određivanja dovoljno visokog osobnog odbitka (na visinu jednog BDP-a po stanovniku ili u zemljama s lošom poreznom administracijom do dva BDP-a po stanovniku), a takav porez na dohodak ima široku poreznu osnovicu i blagu progresivnost.³²

Tablica 2 prikazuje osnovne odbitke u 2018. godini. Osobni odbici u Republici Hrvatskoj razlikuju se prema području na kojem porezni obveznik ima prebivalište. Osobni su odbici iznosi dohotka koji nisu oporezivi, odnosno umanjuju poreznu osnovicu jer se sa stajališta pravednosti smatra da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika, tzv. egzistencijalni minimum. Osobni odbitak koji se odobrava za poreznog obveznika naziva se osnovnim osobnim odbitkom, a odbitci za supružnika, djecu i druge uzdržavane osobe nazivaju se osobnim odbicima za uzdržavane članove obitelji.³³ Osnovni osobni odbitak izračunat je primjenom koeficijenta 1,5 na osnovicu osobnog odbitka koja iznosi 2.500,00 kuna. Dobiveni iznos od 3.750,00 kuna zaokružuje se na stoticu te se

³² Kesner-Škreb, M., *Porez na dohodak*, op.cit., str. 141-143.

³³ Kesner-Škreb, M., Kuliš, D., op.cit., str. 35.

iznos od 3.800,00 kuna smatra osnovnim osobnim odbitkom. Osnovni osobni odbitak odnosi se na sve porezne obveznike koji ostvaruju godišnji dohodak neovisno o tome radi li se o radniku, umirovljeniku ili drugoj osobi koja ostvaruje dohodak.³⁴

Tablica 2. Osobni odbici u 2018. godini

| Osobni odbitak | Faktor osobnog odbitka primjenjuje se na osnovicu osobnog odbitka 2.500,00 kn | Svota osobnog odbitka mjesečno |
|--|--|--|
| Osnovni osobni odbitak | | 3.800,00 (2.500x1,5=3.750 što se zaokružuje na stoticu) |
| Uzdržavani članovi uže obitelji | 0,7 | 1.750,00 |
| Prvo dijete | 0,7 | 1.750,00 |
| Drugo dijete | 1,0 | 2.500,00 |
| Treće dijete | 1,4 | 3.500,00 |
| Četvrto dijete | 1,9 | 4.750,00 |
| Peto dijete | 2,5 | 6.250,00 |
| Šesto dijete | 3,2 | 8.000,00 |
| Sedmo dijete | 4,0 | 10.000,00 |
| Osmo dijete | 4,9 | 12.250,00 |
| Deveto dijete | 5,9 | 14.750,00 |
| Za svako daljnje uzdržavano dijete koeficijent osobnog odbitka progresivno se uvećava za 1,1 ... više u odnosu prema koeficijentu za prethodno dijete | | |
| Invalidnost poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta | 0,4 | 1.000,00 |
| Invalidnost utvrđena po jednoj osnovi 100% i/ili korištenje, na temelju posebnih propisa, prava na doplatu za pomoć i njegu poreznog obveznika odnosno prava na osobnu invalidninu, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svakog uzdržavanog djeteta | 1,5 | 3.750,00 |

Izvor: Računovodstvo i financije (2018): RIF-ove obavijesti 2018., Zagreb, str. 7.

³⁴ Friganović, M. (2016): *Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak*, Računovodstvo i porezi u praksi, 12/16, str. 40. [online]. Dostupno na: http://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf [lipanj 2019.]

Osim za 2018. godinu, i za 2019. godinu osnovni osobni odbitak iznosi 3.800,00 kn, dok osnovica za uzdržavane članove i djecu iznosi 2.500,00 kn. Koeficijenti za članove obitelji i uzdržavane članove raspoređuju se kako slijedi:

- za 1. dijete - 0,7
- za 2. dijete - 1
- za 3. dijete - 1,4
- za svakog uzdržavanog člana- 0,7
- za djelomičnu invalidnost - 0,4 a za 100% invalidnost 1,5.

Tablica 3. Razrez porezne osnovice poreza na dohodak u 2018. godini

| Mjesečna porezna osnovica | Stopa poreza na dohodak | Godišnja porezna osnovica za godišnji dohodak | Stopa poreza na dohodak |
|---------------------------|-------------------------|---|-------------------------|
| Do 17.500,00 kn | 24% | Do 210.000,00 kn (uz uvjetno proširenje za do 12.500,00 kn) | 24% |
| Iznad 17.500,00 kn | 36% | Iznad 210.000,00 kn | 36% |

Izvor: Računovodstvo i financije (2018): RIF-ove obavijesti 2018., Zagreb, str. 7.

Tablica 3 prikazuje mjesečne i godišnje porezne osnovice poreza na dohodak, te uz to pripadajuće stope. U 2016. godini porez na dohodak od nesamostalnog rada (plaće i mirovine) obračunavao se na nivou mjeseca po stopi od 12% od mjesečne porezne osnovice do visine 2.200,00 kn, po stopi od 25% na razliku mjesečne porezne osnovice između 2.200,00 kn i 13.200,00 kn te po stopi od 40% na poreznu osnovicu iznad 13.200,00 kn.³⁵ Prema Prijedlogu Zakona od 1.siječnja 2017. godine kompletno su promijenjeni porezni razred pri čemu u hrvatskom poreznom sustavu poreza na dohodak postoje dva porezna razreda; prvi porezni razred na mjesečnoj razini je do 17.500,00 kuna i na njega se primjenjuje stopa poreza od 24%, a drugi porezni razred je iznad 17.500,00 kuna i primjenjuje se stopa poreza od 36%. Godišnje porezne osnovice izračunate su tako da se mjesečna porezna osnovica pomnoži s 12 mjeseci. Od početka 2019. godine porezna osnovica za prvi razred mijenja se i iznosi do 30.000,00 kuna, dok stopa poreza na dohodak ostaje ista (24%), a za drugi porezni razred obračunava se na iznose iznad 30.000,00 kuna uz stopu poreza od 36%. Od početka 2019.

³⁵ Friganović, M., op.cit., str. 39.

godine mijenjaju se i stope doprinosa, a prema novoj izmjeni stopa za obvezno zdravstveno osiguranje iznosi 16,5% (umjesto dosadašnjih 15%), a ukidaju se doprinos za zaštitu zdravlja na radu (0,5% u 2018.) i doprinos za zapošljavanje (1,7% u 2018.).³⁶

U nastavku se izlažu dva primjera izračuna neto iznosa plaće iz zadane bruto plaće.³⁷

Tablica 4 prikazuje izračun neto iznosa plaće iz bruto iznosa od 11.209,96 kuna. Radnik koji ostvaruje plaću uzdržava jedno dijete i živi u Gradu Zagrebu, pri čemu se zaključuje da stopa prireza iznosi 18%. Na bruto plaću obračunavaju se doprinosi za mirovinsko osiguranje od 20% te se dobije iznos dohotka. Od iznosa dohotka se oduzima osobni odbitak, izračunat kao osnovni osobni odbitak od 3.800,00 kuna i koeficijenta za prvo dijete (0,7) pomnoženog s osnovicom za dijete i uzdržavane članove obitelji koja iznosi 2.500,00 kuna, pri čemu osobni odbitak iznosi 5.550,00 kuna. Na dobivenu poreznu osnovicu izračunavaju se stope poreza na dohodak, ovisno kojem poreznom razredu radnik pripada (u ovom primjeru obračunava se stopa od 24%), te prirez porezu na dohodak od 18% jer radnik živi u Gradu Zagrebu. Krajnji korak je izračun neto plaće koju radnik ostvaruje, a ona se računa kao razlika ostvarenog dohotka i zbroja poreza i prireza. U ovom slučaju radnik ostvaruje neto plaću od 8.000,00 kuna.

Tablica 4. Izračun neto iznosa plaće iz zadanog iznosa bruto plaće za radnika koji živi u Zagrebu i uzdržava jedno dijete

| | | |
|-----|--|---------------------|
| 1. | Bruto plaća | 11.209,96 kn |
| 2. | Doprinosi iz plaće -mirovinsko osiguranje | 2.241,99 kn |
| | I.stup - 15% | 1.681,49 kn |
| | II. stup - 5% | 560,50 kn |
| 3. | Dohodak (1-2) | 8.967,97 kn |
| 4. | Osobni odbitak | 5.550,00 kn |
| 5. | Porezna osnovica (3-4) | 3.417,97 kn |
| | za stopu 24% (do 17.500 kn) | 3.417,97 kn |
| | za stopu 36% (preko 17.500 kn) | - kn |
| 6. | Porez na dohodak | |
| | po stopi 24% | 820,31 kn |
| | po stopi 36% | - kn |
| 7. | Porez na dohodak ukupno | 820,31 kn |
| 8. | Prirez porezu na dohodak | |
| | po stopi 18% | 147,66 kn |
| 9. | Porez i prirez ukupno | 967,00 kn |
| 10. | NETO plaća (3-9) | 8.000,00 kn |

³⁶ Internet stranica <https://www.isplate.info/kalkulator-place-2019.aspx> [lipanj 2019.]

³⁷ Računovodstvo i financije, *RIF-ove obavijesti 2018*, op.cit., str. 8-9.

Izvor: izračun autora

Tablica 5 prikazuje izračun neto iznosa plaće iz bruto iznosa od 34.987,94 kune. Radnik koji ostvaruje plaću uzdržava suprugu i jedno dijete, živi u gradu Karlovcu čija je stopa prireza 12%. Na bruto plaću obračunavaju se doprinosi za mirovinsko osiguranje, 15% za I. stup (obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti) i 5% za II. stup (individualna kapitalizirana štednja). Na dobiveni iznos dohotka obračunava se osobni odbitak koji se računa kao osnovni osobni odbitak od 3.800,00 kuna uvećan za umnožak osnovice za dijete i uzdržavane članove koja iznosi 2.500,00 kuna i koeficijenta 1,4 (prvo dijete 0,7+ uzdržavani član 0,7). Na dobivenu poreznu osnovicu, kao razliku dohotka i osobnog odbitka, obračunavaju se stope poreza. U ovom je slučaju radnik obveznik oba porezna razreda (do 17.500,00 kuna računa se porezna stopa od 24%, a iznad 17.500,00 kuna do razine porezne osnovice se računa stopa od 36%). Na iznosa ukupnog poreza na dohodak izračunatog po obje porezne stope, obračunava se prirez porezu na dohodak od 12%, a neto plaća koju radnik ostvaruje izračunata je na način da se dohodak pod stavkom 3 umanjio za ukupni porez i prirez, te iznosi 22.000,00 kuna.

Tablica 5. Izračun neto iznosa plaće iz zadanog iznosa bruto plaće za radnika koji živi u Karlovcu i uzdržava suprugu i jedno dijete

| | | |
|-----|--|---------------------|
| 1. | Bruto plaća | 34.987,94 kn |
| 2. | Doprinosi iz plaće -mirovinsko osiguranje | 6.997,59 kn |
| | I.stup - 15% | 5.248,19 kn |
| | II. stup - 5% | 1.749,40 kn |
| 3. | Dohodak (1-2) | 27.990,35 kn |
| 4. | Osobni odbitak | 7.300,00 kn |
| 5. | Porezna osnovica (3-4) | 20.690,35 kn |
| | za stopu 24% (do 17.500 kn) | 17.500,00 kn |
| | za stopu 36% (preko 17.500 kn) | 3.190,35 kn |
| 6. | Porez na dohodak | |
| | po stopi 24% | 4.200,00 kn |
| | po stopi 36% | 1.148,53 kn |
| 7. | Porez na dohodak ukupno | 5.348,53 kn |
| 8. | Prirez porezu na dohodak | |
| | po stopi 12% | 641,82 kn |
| 9. | Porez i prirez ukupno | 5.990,35 kn |
| 10. | NETO plaća (3-9) | 22.000,00 kn |

Izvor: izračun autora

3. POJAM I ODREĐENJE POREZNOG KLINA

3.1. Konstrukt poreznog klina

Kada se govori o poreznom opterećenju rada, misli se na oporezivanje bruto dohotka fizičkih osoba. U poreznoj terminologiji takvo ukupno porezno opterećenje još se naziva i porezni klin.

Porezni klin je razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće koju prima posloprimac, odnosno bruto trošak rada umanjen za obvezne doprinose i propisane poreze koje plaćaju poslodavac i posloprimac. Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage tvrtki, a to je ključni čimbenik pri odlučivanju o zapošljavanju, te tako porezni klin posredno utječe i na razinu nezaposlenosti. Porezni klin je razlika troškova rada i neto plaće izračunata u odnosu prema ukupnim troškovima rada. Porezni klin računa se na primjeru prosječnog dohotka, a predstavlja zbroj svih poreza koji opterećuju dohodak (prirez i porez na dohodak) te doprinosa koje snose zaposlenici (iz plaće) i poslodavci (na plaću), izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada.³⁸

Formulom napisano, porezni klin definira se kao:

$$\text{Porezni klin} = (\text{Bruto troškovi rada-neto plaća})/\text{bruto troškovi rada}$$

Porezni klin može se raspisati i na sljedeći način:³⁹

$$\text{Porezni klin} = \text{Ukupan porez, prirez i doprinosi} / \text{Ukupan trošak rada (Bruto plaća+doprinosi na plaću)}$$

Prilikom izračuna razlikuju se dvije referentne osnovice:

1. Bruto plaća u odnosu na koju se računa opterećenje porezom na dohodak, te doprinosima posloprimaca, odnosno doprinosima iz plaće prema postupku obračuna neto dohotka u Republici Hrvatskoj. Navedene se stavke iskazuju pojedinačno i zbirno. Bitno je napomenuti da ova davanja opterećuju same posloprimce tj. njihovu bruto plaću.
2. Ukupni troškovi radne snage za poslodavca koji se dobivaju pribrajanjem bruto plaći doprinosa na plaću. U odnosu na njih računa se porezni klin, koji sačinjavaju sva porezna opterećenja - porez na dohodak, doprinosi posloprimaca i doprinosi poslodavaca, iskazana kao postotak ukupnih troškova radne snage.

³⁸ Deskar-Škrbić, M., Šimović, H. (2014): *Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014.*, Političke analize, Vol. 5, No. 20, str. 24. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/147460> [lipanj 2019.]

³⁹ Šimović, H., Deskar-Škrbić, M., *Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*, op.cit., str. 6.

Za usporedbu poreznog klina između više zemalja najčešće se primjenjuje metodologija Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) prema kojoj se porezi shvaćaju u širem smislu obuhvaćajući i obvezne doprinose za socijalno osiguranje plaćene državi. Prema metodologiji OECD-a, obvezni doprinosi iz 2. stupa obveznog mirovinskog osiguranja ne bi trebali biti uključeni u mjerenje poreznog opterećenja plaće, jer to nisu doprinosi koji bi se trebali smatrati porezima.

Porezni klin pokazuje kolika su davanja državi od ukupnih troškova rada. Davanja državi propisana su zakonima i za svaku su državu različita. Porezne obveze i obvezni doprinosi za različite su tipove poreznih obveznika različite ovisno o visini plaće posloprimca, mjestu stanovanja te uzdržavanim članovima koji utječu na osobni odbitak poreznog obveznika. Kako bi se mogao izračunati porezni klin, potrebno je definirati “prosječnog radnika” u Hrvatskoj. OECD pod pojmom “prosječnog radnika” (AW, engl. *average worker*) podrazumijeva radnika zaposlenoga u sektorima C-K.⁴⁰ Prosječni radnik definira se sa tri različita tipa posloprimca, ovisno o dohotku:

- pojedinca sa 67% (2/3) dohotka AW-a,
- pojedinca sa 100% dohotka AW-a,
- pojedinca sa 167% (5/3) dohotka AW-a.

Za tako definiranoga “prosječnog radnika” izračunava se porezni klin u Hrvatskoj, odnosno porezni klin za tri tipa posloprimca. Porezni klin izračunava se kao razlika između troškova rada i neto plaće izračunane u odnosu prema ukupnim troškovima rada.⁴¹

⁴⁰ Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2002 (NN 13/2003), te Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007 (NN 58/07 i 72/07) - **Sektor C-K**: “Čisto” prerađivačkoj industriji (D) OECD je pridodala: rudarstvo i vađenje (C), opskrbu električne energije, plina i vode (E), građevinarstvo (F), trgovinu na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo (G), hotele i restorane (H), prijevoz skladištenje i veze (I), financijsko posredovanje (J) te poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (K).

⁴¹ Šeparović, A. (2009): *Utjecaj poreznog klina na nezaposlenost u zemljama OECD-a i usporedba s Hrvatskom*, Financijska teorija i praksa 33 (4) str.463-465. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/48597> [lipanj 2019.]

Tablica 6. Karakteristike poreznih obveznika za izračun poreznog klina, prema metodologiji OECD-a

| POREZNI OBVEZNIK | BROJ DJECE | ZARADA (engl. principal earner) | ZARADA (engl. secondary earner) |
|---------------------|---------------|------------------------------------|------------------------------------|
| Pojedinac | - | 67% prosječne bruto plaće | - |
| Pojedinac | - | 100% prosječne bruto plaće | - |
| Pojedinac | - | 167% prosječne bruto plaće | - |
| Pojedinac | 2 | 67% prosječne bruto plaće | - |
| Bračni par | 2 | 100% prosječne bruto plaće | - |
| Bračni par | 2 | 100% prosječne bruto plaće | 33% prosječne bruto plaće |
| Bračni par | 2 | 100% prosječne bruto plaće | 67% prosječne bruto plaće |
| Bračni par | - | 100% prosječne bruto plaće | 33% prosječne bruto plaće |

Izvor: Izrada autora prema OECD (2019): *Methodology and limitations, Taxing wages 2019*, str. 2.

Tablica 6 prikazuje podjelu i karakteristike poreznih obveznika za izračun poreznog klina, prema metodologiji OECD-a:

- Pojedinac koji uživa 100% prosječne bruto plaće predstavlja poreznog obveznika koji je samac, nema djece niti uzdržavanih članova obitelji, te mu se priznaje samo osnovni osobni odbitak - uz prosječnu mjesečnu bruto plaću u RH za 2018. godinu od 8.448 kn porezni klin iznosi 40,2 posto.
- Pojedinac koji uživa 67% prosječne bruto plaće je porezni obveznik s nižom ekonomskom snagom, samac, nema djece niti uzdržavanih članova obitelji te mu se priznaje samo osnovni osobni odbitak – uz prosječnu mjesečnu bruto plaću u RH za 2018. godinu od 8.448 kn porezni klin iznosi 34,8 posto.
- Pojedinac koji uživa 167% prosječne bruto plaće je porezni obveznik koji ima veću ekonomsku snagu, samac je, nema djece niti uzdržavanih članova obitelji te mu se priznaje samo osnovni osobni odbitak – uz prosječnu mjesečnu bruto plaću u RH za 2018. godinu od 8.448 kn porezni klin iznosi 44,6 posto.
- Bračni par s dvoje djece gdje samo jedan supružnik radi i uživa 100% prosječne bruto plaće, odnosno drugi supružnik i dvoje djece predstavljaju uzdržavane članove obitelji. Ovaj porezni obveznik ima pravo na osnovni osobni odbitak, odbitak za uzdržavanog člana supružnika (faktor 0,7), prvo dijete (faktor 0,7) te drugo dijete (faktor 1) – uz prosječnu mjesečnu bruto plaću u RH za 2018. godinu od 8.448 kn pojedinac s takvim karakteristikama

ne plaća porez na dohodak jer je osobni odbitak (9.800 kn) veći od porezne osnovice, a porezni klin iznosi 31,8 posto.

Iz navedenih primjera vidljivo je kako najveće porezno opterećenje ima pojedinac sa 167% prosječne bruto plaće što ukazuje na pravednu raspodjelu poreznog opterećenja u odnosu na dohodak. Također, kod pojedinaca te bračnog para sa djecom veliku ulogu igraju visina osobnog odbitka te odbitka za uzdržavane članove obitelji koji u konačnici smanjuju visinu poreznog klina.

Republika Hrvatska nema predviđeno zajedničko oporezivanje obitelji, te iz tog razloga može doći do određenih odstupanja podataka prilikom usporedbe sa zemljama koje primjenjuju zajedničko oporezivanje jer takve zemlje mogu primijeniti šire porezne razrede kod zajedničkog oporezivanja.

Porezni klin stvara probleme u funkcioniranju tržišta rada na način da što je porezni klin veći to je zaposlenost manja, odnosno potražnja na tržištu rada pada, a u suprotnom zemlje koje imaju niže porezno opterećenje bilježe veću zaposlenost i veću potražnju za radnom snagom.⁴² Nadalje, visoki porezni klin najjače se očituje kod ljudi sa niskim primanjima, kada je razlika plaće i primanja za vrijeme nezaposlenosti malena, a budući su davanja državi visoka to demotivira posloprimca u traženju posla. Blagostanje radnika s ispodprosječnim dohotcima je pogoršano u većoj mjeri nego blagostanje radnika s iznadprosječnim dohotcima. Iako se država nastoji povoditi načelom pravednog oporezivanja njezina ruka ipak zadire više u džepove radnika nižih primanja nego u džepove radnika s višim primanjima.⁴³

Porezni klin je jedan od glavnih razloga visoke nezaposlenosti u zemljama i nije ga potrebno dodatno povećavati uvođenjem novih poreznih oblika jer je porezno opterećenje u Hrvatskoj jedno od najviših u zemljama Srednje i Jugoistočne Europe. Gospodarstvo i građane potrebno je početi rasterećivati na način smanjivanja doprinosa kako bi se smanjio trošak rada i povećala konkurentnost gospodarstva. Daljnja analiza poreznog klina u Hrvatskoj u odnosu na zemlje Europske unije bit će prikazana u nastavku.

⁴² Dolenc, P., Vodopivec, M. (2005): *Porezni klin u Sloveniji: međunarodna usporedba i preporuke za ekonomsku politiku*, Financijska teorija i praksa, Vol.29 No 3., str. 294. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/5679> [lipanj 2019.]

⁴³ Grdović Gnip, A., Tomić, I. (2010): *Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika? Hrvatska vs. Europska unija*, izvorni znanstveni članak, Financijska teorija i praksa, 34 (2), Institut za javne financije, str. 27-28. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/OP/2.pdf> [lipanj 2019.]

3.2. Analiza poreznog klina u zemljama Europske unije

Uzimajući u obzir veličinu poreznog klina, te stope zaposlenosti i nezaposlenosti, Dolenc i Vodopivec (2005) klasificiraju zemlje OECD-a u dvije grupe: prvu grupu zemalja čine one s visokim poreznim klinom, niskom stopom zaposlenosti i visokom stopom nezaposlenosti, dok za drugu grupu vrijede suprotne karakteristike. Podjelom raspona poreznog klina zemalja OECD-a na tri jednaka dijela dobivaju se sljedeća tri razreda: zemlje s niskim poreznim klinom – Meksiko, Koreja, Novi Zeland, Irska, Australija i Island; zemlje sa srednjim poreznim klinom – Japan, SAD, Švicarska, Kanada, Ujedinjeno Kraljevstvo, Luksemburg, Norveška, Portugal, Slovačka, Španjolska, Danska i Grčka; zemlje s visokim poreznim klinom – Turska, Poljska, Češka, Finska, Nizozemska, Švedska, Italija, Austrija, Francuska, Njemačka, Mađarska i Belgija.⁴⁴

Članice Europske unije općenito imaju više porezno opterećenje rada i više stope nezaposlenosti u odnosu na članice OECD-a, s naglaskom kako je Slovenija u samom vrhu među zemljama članicama Unije kada se promatra ukupno porezno opterećenje (klin).⁴⁵

Promatranje hrvatskog tržišta rada u kontekstu sa zemljama članicama Europske unije vodi k zaključcima da u gotovo svim zemljama u prosjeku 30% populacije u dobi između 15. i 64. godine života neaktivno što ukazuje na visok udio ovisnog stanovništva, uz naglasak na trend povećanja udjela ovisnog starijeg stanovništva. Unutar aktivnog stanovništva primjetni su različiti udjeli zaposlenih i nezaposlenih. U većini promatranih zemalja se kao glavni razlog neaktivnosti stanovništva u radnoj dobi navodi neki od oblika obrazovanja ili dodatnog usavršavanja, dok je u zemljama kao što su Češka, Slovenija ili Hrvatska visok udio neaktivnog stanovništva odraz visokog broja umirovljenih osoba, što je rezultat postojećih programa prijevremenih i invalidskih mirovina u tim zemljama. Viša razina poreznog tereta, posebice opterećenost doprinosima, u tranzicijskim je zemljama posljedica učestalog prijevremenog umirovljenja radnika otpuštenih tijekom procesa restrukturiranja te rasta socijalnih rashoda koji su pratili visoku nezaposlenost.⁴⁶

Porezni klin pokazuje koliki dio bruto plaće zaposlenika poslodavac mora obračunati i uplatiti državi u obliku poreza i doprinosa. Usporedba veličine poreznog klina s drugim zemljama ukazuje i na relativnu cijenu rada. Teret poreza i doprinosa u Hrvatskoj je još uvijek viši od

⁴⁴ Šeparović, A., op.cit., str. 468.

⁴⁵ Dolenc, P., Vodopivec, M., op.cit.

⁴⁶ Grdović Gnip, A., Tomić, I., op.cit.

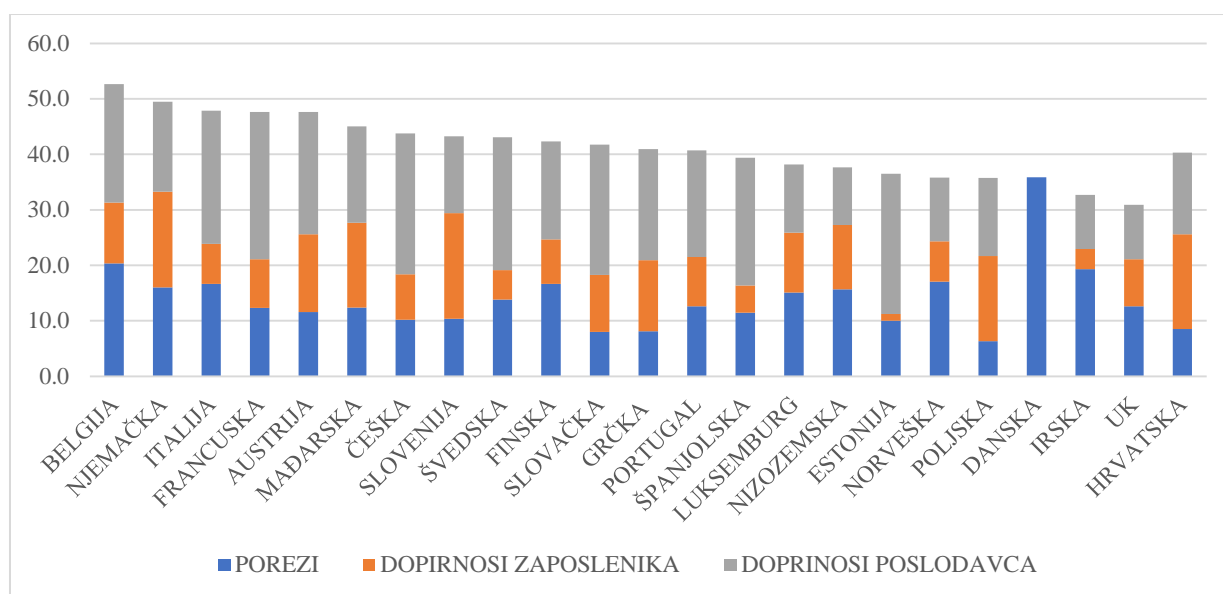
prosječnoga za zemlje OECD-a. Kako bi se povećala konkurentnost na inozemnim tržištima (posebno izvan Unije), trebalo bi početi smanjivati cijenu rada, i to smanjivanjem visine doprinosa. Problem u Hrvatskoj nije porez na dohodak, koji je relativno nizak u odnosu prema ostalim zemljama, već su to doprinosi, posebice oni iz plaća (doprinosi zaposlenika), u čemu Hrvatska ima jedno od najvećih opterećenja u svijetu. Smanjivanje doprinosa usko je povezano s reformama zdravstvenoga i mirovinskog osiguranja, u okviru kojih je potrebno povezati visinu uplata s opsegom i kvalitetom pruženih usluga.⁴⁷

Ukupno porezno opterećenje (porezni klin) u Hrvatskoj ne odskaače previše od prosjeka Europske Unije, ali je specifično po svojoj strukturi. Njegov najveći dio čine doprinosi iz plaće koji terete posloprimca, dok je u drugim zemljama češći slučaj većeg terećenja poslodavca doprinosima na plaću. Porez na dohodak od nesamostalnog rada i prirez čine znatno manji udio fiskalnog opterećenja poreznih obveznika. Povećanje iznosa osobnog odbitka s 2.200,00 na 2.600,00 kn i proširenje poreznih razreda početkom 2015. godine, povećalo je iznos neto plaće koji dobiva zaposlenik, međutim nije imalo utjecaja na iznose obaveznih doprinosa u kojima se nalazi pravi problem opterećenja. Jedan od ciljeva Vlade Republike Hrvatske je da se porezno rastereti bruto cijena rada, poglavito kroz doprinose. U tu svrhu Vlada je između 1. svibnja 2012. i 1. travnja 2014. snizila doprinos za zdravstveno osiguranje s 15% na 13%. Vlada je odustala od te mjere jer navedena mjera nije ostvarila očekivane rezultate te nije dovela do povećanja BDP-a i smanjenja nezaposlenosti, a istodobno je prouzročila očekivano umanjeње prihoda proračuna.⁴⁸

⁴⁷ Kesner-Škreb, M., *Što s porezima u Hrvatskoj? Porezno opterećenje, oporezivanje dohotka, dobiti i imovine*, op.cit, str. 4.

⁴⁸ Deskar-Škrbić, M., Šimović, H., *Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014.*, op.cit., str. 25.

Grafikon 1. Porezni klin u odabranim zemljama EU-a i Hrvatskoj u 2018. godini



Izvor: izrada autora prema podacima OECD, *Taxing Wages Brochure 2018*.

Na grafikonu 1 prikazan je porezni klin u Hrvatskoj i odabranim zemljama Europske Unije u 2018. godini. Prema analizi, Belgija i Njemačka imaju najviši porezni klin, dok je od zemalja Europske unije Irska s najmanjim poreznim klinom. U usporedbi s drugim zemljama Unije, Hrvatska nije među zemljama s najvećim poreznim klinom, ali radi se o skupini zemalja koje sve imaju relativno visoko porezno opterećenje rada. Iz tih razloga, porezni klin u Hrvatskoj u 2018. godini od oko 40% može se smatrati relativno visokim.

Tablica 7 prikazuje ukupan porezni klin između ukupnih troškova rada za poslodavca i radnika bez djece s prosječnom plaćom, u zemljama OECD-a u 2018. godini. U tablici je primjetno da je porezni klin najveći u Belgiji (52,7%), zatim Njemačkoj, Italiji, Francuskoj i Austriji u kojima također prelazi razinu od 45%, dok je na razini od 20% i niži u zemljama poput Čilea (7%), Meksika i Novog Zelanda. Podaci za najmanji i najveći porezni klin pokazuju da je raspon izrazito velik. Sve zemlje OECD-a i Hrvatska imaju progresivni porezni klin, što znači da se s porastom dohotka povećava i porezni klin. Na taj su način zaštićeni posloprimci s nižim dohotkom te je veće porezno opterećenje prebačeno na “bogatije” posloprimce, odnosno na posloprimce s većim dohotkom.⁴⁹ Zemlje kontinentalne Europe imaju znatno veći porezni klin od ostatka skupine OECD-a. Primjerice, poslodavci u Francuskoj plaćaju 26,0% troškova rada u doprinosima za socijalno osiguranje, što je najveći

⁴⁹ Šeparović, A., op.cit., str. 468

postotak među zemljama OECD-a. Slične brojke od 20% ili više prevladavaju u više od polovice zemalja OECD-a, a koje su članice Europske unije-Austriji, Belgiji, Češkoj Republici, Estoniji, Grčkoj, Italiji, Slovačkoj, Španjolskoj i Švedskoj.

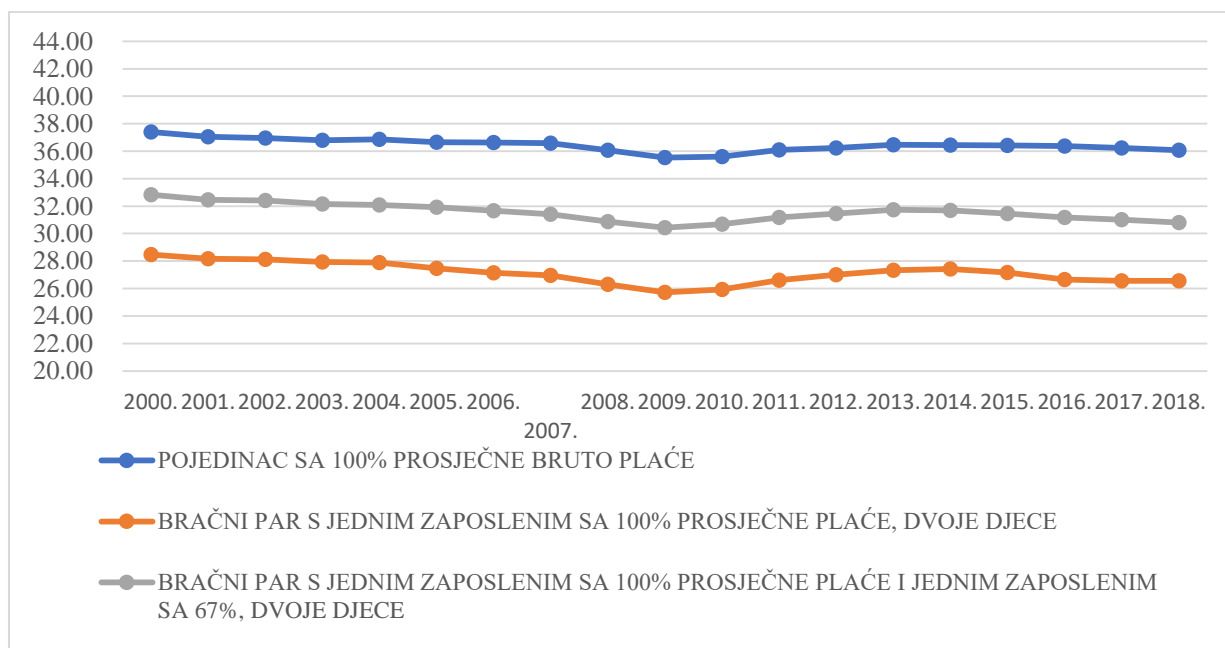
Tablica 7. Porezni klin u zemljama OECD-a u 2018. godini, u % ukupnog troška rada

| Zemlja | Ukupno porezi i doprinosi (porezni klin) | Godišnja promjena 2018/2017 (u postotnim bodovima) | |
|------------------------|--|--|------------------|
| | | Porezni klin | Porez na dohodak |
| Belgija | 52,7 | -1,09 | -0,37 |
| Njemačka | 49,5 | -0,09 | 0,06 |
| Italija | 47,9 | 0,20 | 0,20 |
| Francuska | 47,6 | 0,04 | 1,36 |
| Austrija | 47,6 | 0,21 | 0,31 |
| Mađarska | 43,7 | -1,11 | 0,25 |
| Češka | 43,3 | 0,38 | 0,38 |
| Slovenija | 43,1 | 0,34 | 0,34 |
| Švedska | 43,1 | 0,13 | 0,14 |
| Latvija | 42,3 | -0,60 | -1,29 |
| Finska | 42,3 | -0,40 | -0,21 |
| Slovačka | 41,7 | 0,14 | 0,27 |
| Grčka | 40,9 | 0,15 | 0,15 |
| Portugal | 40,7 | -0,69 | -0,69 |
| Hrvatska | 40,2 | -0,05 | 0,53 |
| Španjolska | 39,4 | 0,13 | 0,13 |
| Turska | 38,9 | -0,13 | -0,13 |
| Luksemburg | 38,2 | 0,37 | 0,44 |
| Nizozemska | 37,7 | 0,31 | 0,23 |
| Norveška | 35,8 | -0,13 | -0,13 |
| Poljska | 35,8 | 0,09 | 0,09 |
| Danska | 35,7 | -0,15 | -0,19 |
| Island | 33,2 | 0,16 | 0,17 |
| Irska | 32,7 | 0,12 | 0,04 |
| Ujedinjeno Kraljevstvo | 30,9 | -0,11 | -0,05 |
| Švicarska | 22,2 | 0,14 | 0,14 |
| Meksiko | 19,7 | -0,71 | -0,76 |
| Novi Zeland | 18,4 | 0,30 | 0,30 |
| Čile | 7,0 | 0,01 | 0,01 |
| OECD prosjek | 36,1 | -0,16 | -0,08 |

Izvor: OECD, *Taxing Wages 2019.*, str.25. Dostupno na: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2019_tax_wages-2019-en#page25 [lipanj 2019.]

Promatrajući situaciju po pojedinim OECD zemljama u tablici 7, porezni klin ostvario je rast u ukupno 17 zemalja, kao posljedica rasta poreza na dohodak, a silazni trend bilježi 11 zemalja. Zemlje koje su bilježile najveći pad poreznog klina od jedan i više postotnih poena u odnosu na 2017. godinu su Mađarska (1,11 postotnih poena) i Belgija (1,09 postotnih poena). Smanjenje poreznog klina u zemljama odraz je nižih razina poreza na dohodak u pojedinim zemljama, a porez na dohodak, kao postotak troškova rada, bio je na nižim razinama od jednog postotnog poena u Latviji (1,29) kao posljedica uvođenja poreznih olakšica i progresivnog poreza na dohodak i Estoniji (2,54) kao posljedica uvođenja viših osnovnih poreznih olakšica. U Belgiji, Njemačkoj i Mađarskoj, padajući porezni klin ostvaren je kao posljedica nižih doprinosa za socijalno osiguranje.

Grafikon 2. Trendovi poreznog klina u razdoblju od 2000. – 2018. godine u zemljama OECD



Izvor: izrada autora prema podacima OECD, *Taxing Wages Brochure 2019.*

Grafikon 2 prikazuje trend prosječnog poreznog klina OECD-a kao postotka troškova rada u razdoblju od 2000. do 2018. godine, za jednog radnika s prosječnom plaćom (plava linija) i jednog bračnog para s jednom prosječnom plaćom i dvoje djece (narančasta linija). U slučaju oba tipa kućanstva, porezni se klin smanjio između 2000. i 2018. godine. Prosječni porezni klin OECD-a smanjio se za 1,1 postotni bod s 37,0% na 35,9% za jednog poreznog obveznika

s prosječnom plaćom i za 1,8 postotnih bodova sa 27,9% na 26,1% za bračni par s dvoje djece. Primjerice, u 2017. godini najviši porezni klin za bračni par s dvoje djece na prosječnoj plaći ostvaren je u Francuskoj (39,4%), dok su Belgija, Finska, Grčka, Italija i Švedska imale također visoki porezni klin između 38% i 39%.⁵⁰

Trend na *grafikonu 2* pokazuje da je porezni klin za bračni par s dvoje djece za 9,8 postotnih bodova niži od onog za jednog radnika bez djece, a razlog se nalazi u tome što većina zemalja OECD-a osigurava financijsku pomoć obiteljima s djecom kroz povoljan porezni tretman i/ili novčane transfere.

Prilikom usporedbi s drugim zemljama u obzir treba uzeti razna ograničenja korištenih pokazatelja. Ovisno o odabranom pokazatelju i strukturi troškova, vidi se da Hrvatska ne odstupa bitno od sličnih zemalja, te da postoje i one s još većim poreznim teretom. Analiza na uzorku zemalja Europske unije i Hrvatske pokazuje kako je visoka stopa nezaposlenosti obilježje zemalja s višim poreznim klinom, dok je viša stopa zaposlenosti registrirana u zemljama s nižim poreznim klinom. Kada se uzmu u obzir sve zemlje članice Europske unije, ukupni troškovi radne snage u Hrvatskoj i nisu toliko visoki. Međutim, važan je naglasak na tome kako cijena rada nema istu vrijednost u modernim, tehnološki naprednim gospodarstvima, kao u onima čija se proizvodnja uglavnom temelji na radno-intenzivnim djelatnostima. Upravo takve djelatnosti još uvijek prevladavaju u strukturi proizvodnje Republike Hrvatske, te je moguće zaključiti kako su ukupni troškovi rada u Hrvatskoj relativno visoki, posebice ako se u obzir uzme činjenica da su glavni konkurenti Hrvatskoj u privlačenju inozemnih investicija zemlje Srednje i Istočne Europe.⁵¹

⁵⁰ OECD, *Taxing Wages Brochure 2019*, op.cit.

⁵¹ Grdović Gnip, A., Tomić, I., op.cit., str. 9-10.

4. ANALIZA UKUPNOG POREZNOG KLINA U REPUBLICI HRVATSKOJ

4.1. Izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak

U Hrvatskoj se početkom 1990-ih godina javlja potreba za reformom oporezivanja dohotka. U većini zemalja koje su provodile reformu poreznog sustava i u Hrvatskoj naglasak je bio na povećanju učinkovitosti i neutralnosti poreznog sustava. Izmjenama poreza na dohodak željelo se postići konkurentno fiskalno okruženje koje bi poticalo investicije, razvoj poduzetništva i radnu inicijativu, uz porez na dohodak koji je pravedan i jednostavan za primjenu. Novi Zakon o porezu na dohodak usvojen je krajem 1993.godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 1994. godine

(Zakon o porezu na dohodak, NN 109/93). Tim Zakonom o porezu na dohodak u Hrvatskoj je uvedeno sintetičko (jedinstveno) oporezivanje dohotka, čime je napušten cedularni (analitički) sustav oporezivanja istog, koji je naslijeđen iz bivše države i postavljen je temelj oporezivanja dohotka u Hrvatskoj kakav se primjenjuje i danas. Od tada do danas dogodile su se brojne izmjene pripadajućih Zakona, odnosno elemenata kao što su visina osobnog odbitka, broj i visina poreznih stopa, broj i veličina poreznih razreda, broj olakšica i način oporezivanja pojedinih vrsta dohodaka koji determiniraju razinu poreznog opterećenja.⁵²

Ključne promjene u sustavu oporezivanja dohotka su zabilježene u dva razdoblja:⁵³

- 2000. godine kada su kao kategorija oporezivog dohotka u sustav uvedeni dohotci od kapitala, uvedena je viša razina osobnih odbitaka za obveznike s prebivalištem na područjima od posebne državne skrbi, te je uveden treći porezni razred s pripadajućom stopom,
- 2003. godine, kada su uvedene četvrta porezna stopa i četvrti porezni razred te različite olakšice i oslobođenja u sustavu poreza na dohodak.

Prvom, od ukupno četiri izmjene Zakona o porezu na dohodak (1996., 1998. i 2000. godine) oporezivao se dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti te imovine i imovinskih prava. Dohodak se oporezivao po stopi od 25% od porezne osnovice do visine trostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka te po stopi od 35% na višak porezne osnovice iznad

⁵² Petrović, S. (2007): *Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje u Hrvatskoj, 1994.-2007.*, Rev. soc. polit., god. 14, br. 3-4, str. 416. [online]. Dostupno na:

<http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewfile/732/680> [lipanj 2019.]

⁵³ Grdović Gnip, A., Tomić, I., op.cit., str. 11-12.

trostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka. Uvodi se prirez porezu na dohodak, a osnovni osobni odbitak iznosio je 700 kn.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (NN 106/96) minimalna porezna stopa od 25% snižena je na 20% (postojala je još jedna maksimalna stopa od 35%). Osobni odbitak od 700 kn mjesečno povećava se na 800 kuna mjesečno, osobni odbitak umirovljenika povećava se s 1.750 na 2.000 kn te se ukida obveza plaćanja poreza na mirovine ostvarene u inozemstvu. Od 1. siječnja 1999. godine (Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, NN 164/98) povisuje se neoporezivi dio s 800 na 1.000 kn, a za umirovljenike s 2.000 na 2.500 kn te se povisuju odbici za uzdržavane članove obitelji i djecu. Posljednjom izmjenom navedenog Zakona (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak, NN 33/00) neoporezivi dio se povećava s 1.000 na 1.250 kn te se porez na dohodak od 1. travnja 2000. godine plaćao prema stopi od 20% do 3.750 kn te prema stopi od 35% na dohodak preko 3.750 kn.⁵⁴

Prema Zakonu o porezu na dohodak koji je stupio na snagu 1. siječnja 2001. godine, napušta se proporcionalno oporezivanje dohotka (20% i 35%) i uvodi progresivno prema kojemu su predviđene tri porezne stope: 15% od porezne osnovice do visine dvostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka (2x 1.250 kn); 25% na razliku porezne osnovice između dvostrukog i peterostrukog (2.501 kn – 6.250 kn) i 35% iznad iznosa peterostrukog iznosa osnovnog osobnog odbitka (iznad 6.250 kn). Po prvi put se oporezuju dividende i udjeli u dobiti stopom od 15%. Također, po prvi put nakon porezne reforme 1994. godine uvedeno je oporezivanje dijela dohotka od kapitala te je napušten sustav oporezivanja dohotka zasnovanog samo na potrošnji. Navedeni Zakon iz 2000. godine mijenjan je i dopunjavan tri puta.

Od 2002. godine kada je provedena mirovinska reforma, stope socijalnih doprinosa mijenjale su se samo dva puta. Radi se o sniženju stope doprinosa za zdravstveno osiguranje s 15% na 13% u svibnju 2012. te o poništavanju te promjene u travnju 2014. godine. U istom razdoblju elementi koji determiniraju opterećenje porezom na dohodak promijenili su se čak 11 puta. Stope su se mijenjale 2 puta, osobni odbitak povećavao se 5 puta, a porezni razredi (osnovice) mijenjali su se 4 puta ako se zanemare promjene poreznih razreda nastale uslijed promjene osobnog odbitka. U navedene izmjene nisu obuhvaćene izmjene koje se odnose na promjene pa ukidanje nestandardnih poreznih olakšica u sklopu dodatnog osobnog odbitka, te

⁵⁴ Ibid., str. 416-417.

širenja/sužavanja porezne osnovice vezano uz razne oblike dohotka od kapitala (dividende, kamate i kapitalni dobici). U tom slučaju broj izmjena poreza na dohodak je daleko brojniji.⁵⁵

Tablica 8 prikazuje porezne stope i porezne razrede poreza na dohodak od 1994. do 2019. godine. Porezni razredi prikazani su na mjesečnoj razini za sve godine. Tijekom godina, izvršene su brojne promjene u poreznim razredima, ali i u poreznim stopama. Promatrajući I. porezni razred zaključuje se da se od 1994. do 1996. godine primjenjivala stopa poreza od 25%. Od 1997. do 2000. godine primjenjivana je stopa poreza od 20%, a od 2001. do 2010. godine stopa poreza od 15%. U srpnju 2010. počinje se primjenjivati stopa od 12% koja se primjenjivala do kraja 2016. godine. II. porezni razred prikazuje da je od 1994. do 2000. godine primjenjivana stopa poreza od 35%, a nakon toga se primjenjuje stopa poreza od 25%. Treći porezni razred uveden je 2001. godine, te se od te iste godine pa do srpnja 2010. godine primjenjivala stopa poreza od 35%. Od srpnja 2010. godine do kraja 2016. godine primjenjuje se stopa poreza od 40%. Četvrti porezni razred postojao je od 2003. godine do srpnja 2010. godine te je bila primjenjivana stopa poreza od 45%. U navedenim razdobljima, s mijenjanjem poreznih stopa mijenjale su se i porezne osnovice. Od 1. siječnja 2017. godine primjenjuju se dva porezna razreda i pripadajuće stope; za I. porezni razred primjenjuje se stopa od 24%, a za II. porezni razred primjenjuje se stopa od 36%. Navedene stope u primjeni su i danas, početkom 2019. godine, uz izmjenu poreznih osnovica početkom 2019. godine.

⁵⁵ Šimović, H., Deskar-Škrbić, M., *Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*, op.cit., str. 4.

Tablica 8. Porezni razredi i porezne stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj od 1994. do 2019. godine

| Godina | Promjena | I. Porezni razred | | II. Porezni razred | | III. Porezni razred | | IV. Porezni razred | |
|----------------|----------|-------------------|------------------|--------------------|------------------|---------------------|------------------|--------------------|------------------|
| | | Porezna stopa | Porezna osnovica | Porezna stopa | Porezna osnovica | Porezna stopa | Porezna osnovica | Porezna stopa | Porezna osnovica |
| 1994 | | 25% | 0 do 996 | 35% | 996 i više | | | | |
| | veljača | 25% | 0 do 1.200 | 35% | 1.200 i više | | | | |
| | srpanj | 25% | 0 do 1.500 | 35% | 1.500 i više | | | | |
| 1995/1996 | | 25% | 0 do 2.100 | 35% | 2.100 i više | | | | |
| 1997/1998 | | 20% | 0 do 2.400 | 35% | 2.400 i više | | | | |
| 1999 | | 20% | 0 do 3.000 | 35% | 3.000 i više | | | | |
| 2000 | | 20% | 0 do 3.000 | 35% | 3.000 i više | | | | |
| | travanj | 20% | 0 do 3.750 | 35% | 3.750 i više | | | | |
| 2001/2002 | | 15% | 0 do 2.500 | 25% | 2.500 do 6.250 | 35% | 6.250 i više | | |
| 2003/2004 | | 15% | 0 do 3.000 | 25% | 3.000 do 7.500 | 35% | 7.500 od 21.000 | 45% | 21.000 i više |
| 2005/2006/2007 | | 15% | 0 do 3.200 | 25% | 3.200 do 8.000 | 35% | 8.000 do 22.400 | 45% | 22.400 i više |
| 2008 | | 15% | 0 do 3.200 | 25% | 3.200 do 8.000 | 35% | 8.000 do 22.400 | 45% | 22.400 i više |
| | srpanj | 15% | 0 do 3.600 | 25% | 3.600 do 9.000 | 35% | 9.000 do 25.200 | 45% | 25.200 i više |
| 2009 | | 15% | 0 do 3.600 | 25% | 3.600 do 9.000 | 35% | 9.000 do 25.200 | 45% | 25.200 i više |
| 2010 | | 15% | 0 do 3.600 | 25% | 3.600 do 9.000 | 35% | 9.000 do 25.200 | 45% | 25.200 i više |
| | srpanj | 12% | 0 do 3.600 | 25% | 3.600 do 10.800 | 40% | 10.800 i više | | |
| 2011 | | 12% | 0 do 3.600 | 25% | 3.600 do 10.800 | 40% | 10.800 i više | | |
| 2012/2013/2014 | | 12% | 0 do 2.200 | 25% | 2.200 do 8.800 | 40% | 8.800 i više | | |
| 2015/2016 | | 12% | 0 do 2.200 | 25% | 2.200 do 13.200 | 40% | 13.200 i više | | |
| 2017/2018 | | 24% | 0 do 17.500 | 36% | 17.500 i više | | | | |
| 2019 | | 24% | 0 do 30.000 | 36% | 30.000 i više | | | | |

Izvor: izrada autora prema Narodne novine, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreznu na dohodak, različite godine

4.2. Porezni klin Republike Hrvatske za razdoblje 1994.-2018.

Porezni klin, odnosno udio poreza i doprinosa u ukupnom trošku rada u Hrvatskoj bilježi smanjenje od sredine 1990-ih do danas. Porezni klin se s visoke razine od gotovo 50% zabilježene 1994. godine smanjio na oko 40% u razdoblju do 2018. godine. Od svake kune koju su poslodavci izdvajali za prosječnog radnika u Hrvatskoj prosječno je 40,2 lipa u 2018. godini odlazilo na poreze i doprinose (nakon što su u 2017. godini izdvajali 39,7 lipa), što je znatno manje nego 90-ih godina. (Tablica 9).

Tablica 9. Prosječno porezno opterećenje obveznika bez uzdržavanih članova obitelji koji zarađuje prosječnu bruto plaću, 1994. – 2018..

| Godina | Porez na dohodak | Doprinosi za socijalno osiguranje (zaposlenik) | Doprinosi za socijalno osiguranje (poslodavac) | Ukupni doprinosi za socijalno osiguranje | Ukupan porezni klin |
|--------|------------------|--|--|--|---------------------|
| 1994 | 10,5 | 20,9 | 17,9 | 38,8 | 49,4 |
| 1995 | 10,8 | 19,8 | 17 | 36,8 | 47,6 |
| 1996 | 11,4 | 19,4 | 17,3 | 36,6 | 48 |
| 1997 | 8,6 | 17,7 | 22,5 | 40,2 | 48,7 |
| 1998 | 9,2 | 16,8 | 22,3 | 39,1 | 48,3 |
| 1999 | 9,0 | 16,1 | 22 | 38,1 | 47 |
| 2000 | 9,0 | 16,4 | 20,6 | 36,9 | 45,9 |
| 2001 | 7,0 | 16,6 | 19,5 | 36,1 | 43,1 |
| 2002 | 7,5 | 16,5 | 19,8 | 36,3 | 43,8 |
| 2003 | 6,8 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 38,6 |
| 2004 | 7,4 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,2 |
| 2005 | 7,3 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39 |
| 2006 | 7,9 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,6 |
| 2007 | 9,0 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 40,7 |
| 2008 | 8,9 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 40,6 |
| 2009 | 8,5 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 40,2 |
| 2010 | 7,8 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,5 |
| 2011 | 7,4 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,1 |
| 2012 | 9,1 | 17,1 | 13,2 | 30,3 | 39,4 |
| 2013 | 9,1 | 17,1 | 13,2 | 30,3 | 39,4 |
| 2014 | 9,6 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 41,3 |
| 2015 | 8,5 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 40,2 |
| 2016 | 8,0 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,7 |
| 2017 | 8,0 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 39,7 |
| 2018 | 8,5 | 17,1 | 14,7 | 31,7 | 40,2 |

Izvor: izračuna autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Iz navedenih promjena poreza na dohodak i doprinosa za socijalno osiguranje vidljivo je da je porezno rasterećenje u Hrvatskoj bilo provođeno na različite načine – povećanjem osnovnog osobnog odbitka, odbitaka za uzdržavane članove, uvođenjem olakšica, snižavanjem poreznih stopa i snižavanjem stopa po kojima se obračunavaju obvezni doprinosi. Prema tome, osnovni izvor opterećenja u Hrvatskoj nije porez na dohodak, već doprinosi za socijalno osiguranje, i to posebice doprinosi iz plaća, odnosno oni koje snose zaposleni. Prosječan radnik u Hrvatskoj plati 4 puta više doprinosa nego poreza (koje plaća po najnižoj stopi), a malo smanjenje doprinosa tome radniku donijelo bi veće potencijalne uštede od značajnijeg smanjivanja poreznih stopa. Ako se umjesto prosječnog radnika u izračun uzme radnik koji

zarađuje minimalnu plaću ili je prijavljen na najnižu osnovicu, taj je učinak još značajniji. Primjerice, prema Petrović (2007) radnik koji prima plaću od 2.298 kn plaćao je 20 kn poreza, što je 0,8% ukupnog troška rada, dok je ukupan porezni klin, koji se kod njega gotovo u cijelosti odnosio na obvezne doprinose, iznosio 827 kn ili 33% ukupnog troška rada. Iz ovoga se može zaključiti da se promjenama poreznih stopa i iznosa osnovnih osobnih odbitaka u Hrvatskoj gotovo da i ne može pojeftiniti nekvalificirani rad koji i ima najviše poteškoća sa zapošljavanjem.

Tablica 10. Porezno opterećenje u Republici Hrvatskoj za pojedinaca koji uživa 100% prosječne bruto plaće, 2000.-2018.(u %)

| | | | |
|-------|------|-------|------|
| 2000. | 45,9 | 2010. | 39,5 |
| 2001. | 43,1 | 2011. | 39,1 |
| 2002. | 43,8 | 2012. | 39,4 |
| 2003. | 38,6 | 2013. | 39,4 |
| 2004. | 39,2 | 2014. | 41,3 |
| 2005. | 39 | 2015. | 40,2 |
| 2006. | 39,6 | 2016. | 39,7 |
| 2007. | 40,6 | 2017. | 39,7 |
| 2008. | 40,6 | 2018. | 40,2 |
| 2009. | 40,2 | | |

Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Tablica 10 prikazuje porezno opterećenje u Hrvatskoj za pojedinca koji uživa 100% prosječne bruto plaće. Vidljivo je da se tijekom godina porezno opterećenje kreće na razini od oko 40%, što je prema analizi iz prethodnih poglavlja, više od prosjeka zemalja OECD-a te se smatra relativno visokim poreznim klinom u jednoj državi.

Primjerice, za 2015. godinu prosječna mjesečna bruto plaća iznosila je 8.055 kuna⁵⁶, a temeljem izračuna dobiva se mjesečna neto plaća od 5.647,50 kuna. Dodavanjem doprinosa ukupan trošak za poslodavca je 9.440,46 kuna. Stavljanjem iznosa u formulu poreznog klina dobiva se iznos od 40,2% za 2015. godinu, kako je prikazano u *tablici 11*.

U 2016. godini prosječna mjesečna bruto plaća iznosila je 7.752 kune.⁵⁷ Temeljem izračuna, prosječna mjesečna neto plaća iznosi 5.476,61 kunu, a ukupan trošak rada iznosi 9.085,34

⁵⁶ Prema: Državni zavod za statistiku

⁵⁷ Prema: Narodne novine [online]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_03_21_506.html [lipanj 2019.]

kune. Stavljanjem iznosa u omjer poreznog klina, dobiva se da je isti za 2016. godinu iznosio 39,7%.

Za 2017. godinu porezni klin iznosio je 39,7%. Prosječna mjesečna bruto plaća iznosila je 8.055 kuna⁵⁸, a preračun u neto plaću pokazuje da je neto plaća iznosila 5.695,22 kune. Dodavanjem doprinosa ukupan trošak poslodavca iznosi 9.440,46 kune.

Porezni klin u Hrvatskoj u 2018. godini iznosio je 40,2%, što je više od prosjeka zemalja OECD-a. Prosječna mjesečna bruto plaća u 2018. godini iznosila je 8.448 kuna.⁵⁹ Prema *tablici 11* izračunata prosječna mjesečna neto plaća u 2018. godini iznosi 5.920,58 kn, a ukupan trošak rada iznosi 9.901,06 kuna za poslodavca. Porezni klin izračunat je na način da se u omjer stavlja razlika između bruto troškova rada (ukupan trošak) i neto plaće te bruto troškova rada.

Tablica 11. Izračun prosječne mjesečne neto plaće i ukupnih troškova rada u 2018. godini

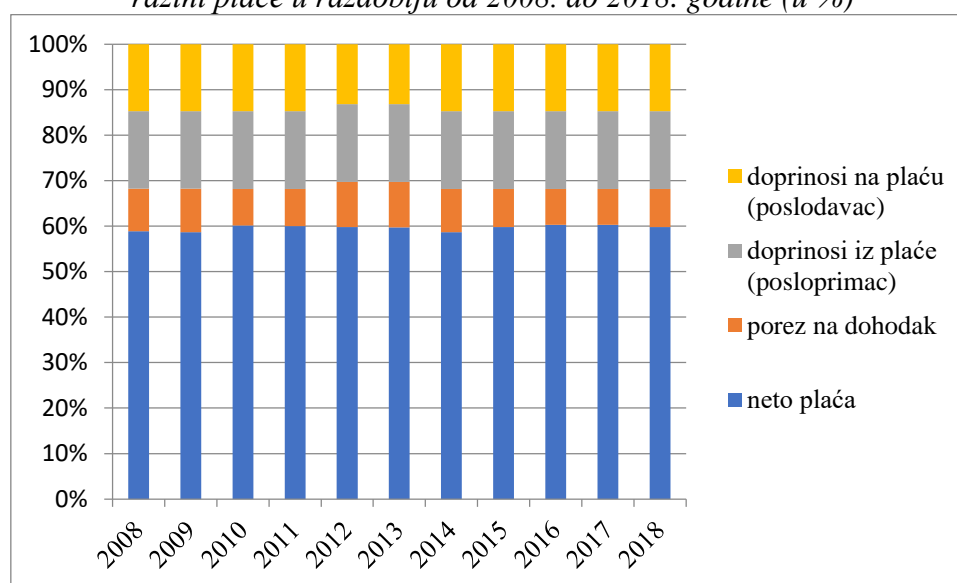
| | | | |
|---------------------------------------|-------------|-------|--------------------|
| Ukupan trošak | | | 9.901,06 kn |
| Doprinosi NA ukupno | | | 1.453,06 kn |
| Zdravstveno osiguranje (15%) | 8.055,00 kn | 15% | 1.267,20 kn |
| Zaštita zdravlja na radu (0,5%) | 8.055,00 kn | 0,50% | 42,24 kn |
| Za zapošljavanje (1,7%) | 8.055,00 kn | 1,7% | 143,62 kn |
| BRUTO | | | 8.448,00 kn |
| Doprinosi IZ ukupno | | | 1.689,60 kn |
| Doprinos za mirovinsko (I.stup - 15%) | 8.055,00 kn | 15% | 1.267,20 kn |
| Doprinos za mirovinsko (II.stup - 5%) | 8.055,00 kn | 5% | 422,40 kn |
| Dohodak | | | 6.758,40 kn |
| Osobni odbitak | | | 3.800,00 kn |
| Porez i prirez ukupno | | | 837,82 kn |
| Ukupno porez | 2.958,40 kn | | 710,02 kn |
| Porez (24%) | 2.958,40 kn | 24% | 710,02 kn |
| Porez (36%) | 0,00 kn | 36% | 0,00 kn |
| Prirez (18%) | 634,56 kn | 18% | 127,80 kn |
| NETO | | | 5.920,58 kn |

Izvor: izračun autora

⁵⁸ Prema: Narodne novine [online]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_110_2601.html [lipanj 2019.]

⁵⁹ Prema: Narodne novine [online]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_25_508.html [lipanj 2019.]

Grafikon 3. Struktura ukupnih troškova rada prosječnog radnika u Hrvatskoj na 100%-tnoj razini plaće u razdoblju od 2008. do 2018. godine (u %)



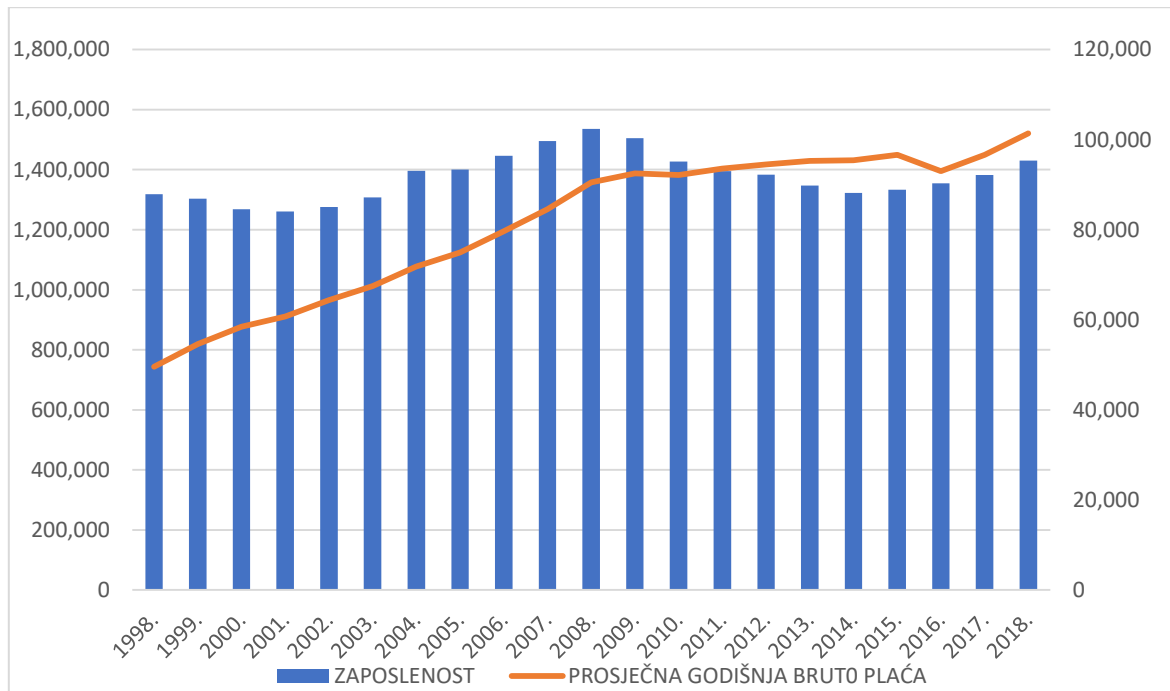
Izvor: izrada autora oprema podlacima Državnog zavoda za statistiku i RRIF stručnih informacija

Na grafikonu 3 prikazano je da u strukturi poreznog klina prosječnog radnika na razini plaće od 100%, snažno dominiraju doprinosi za socijalno osiguranje. Udio plaćenog poreza na dohodak iznosi prosječnih 20% poreznog klina, dok ukupni doprinosi za socijalno osiguranje prelaze dvije trećine poreznog klina. U promatranom razdoblju prosječno 45% ukupnih troškova rada čine plaćanja za socijalne doprinose i porez na dohodak u Hrvatskoj, od čega prosječnih 65% snosi posloprimac, koji prosječno izdvaja 35% bruto dohotka za navedena plaćanja. Od navedenih 45% izdvajanja iz ukupnih troškova rada visok je udio doprinosa za socijalno osiguranje (76%), dok je svega 24% namijenjeno plaćanju poreza na dohodak. Od navedenih 35% izdvajanja iz bruto plaće, dvije trećine čine plaćanja za doprinose za socijalno osiguranje, dok je ostatak namijenjen plaćanju poreza na dohodak.

Velik je broj čimbenika koji su utjecali na stanje i kretanje kako ponude tako i potražnje na tržištu rada u Hrvatskoj u navedenom razdoblju. Među uzrocima neaktivnosti moguće je izdvojiti nedovoljnu potražnju za radom koja obeshrabruje radnike u potrazi zaposlenja te programe naknada i transfera koji motiviraju radnike u napuštanju tržišta rada. Promjene u poreznom sustavu su te koje također mogu (de)stimulativno utjecati na oba aktera na tržištu rada, i na poslodavce i na posloprimce, što se odražava i na porezni klin.⁶⁰

⁶⁰ Grdović Gnip, A., Tomić, I., op.cit., str. 11.

Grafikon 4. Zaposlenost i prosječna bruto plaća u Hrvatskoj za razdoblje od 1998. do 2018.

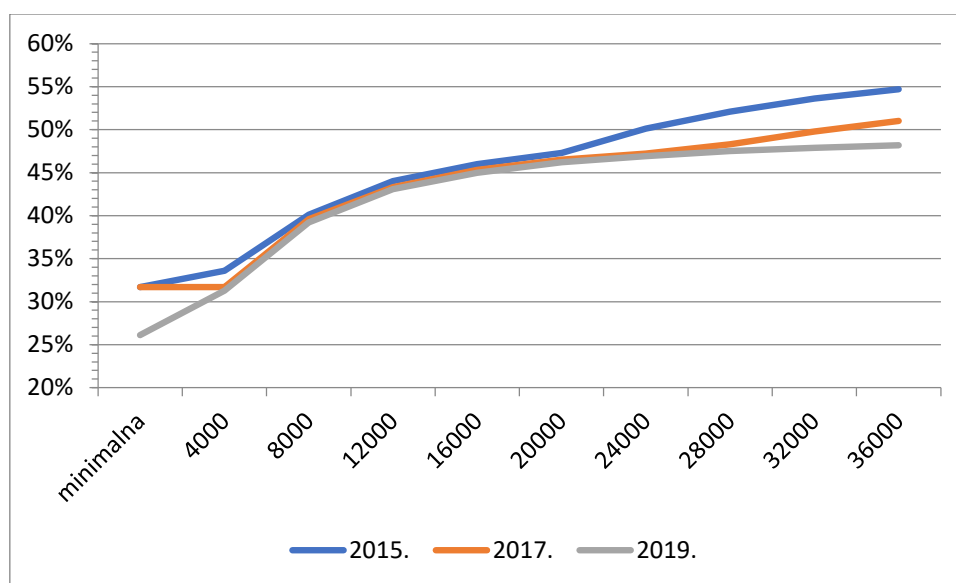


Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Grafikon 4 prikazuje kretanje zaposlenosti i prosječne bruto plaće izračunate i dobivene prema metodologiji OECD-a u razdoblju od 1998. do 2018. godine. Zaposlenost je prikazana stupcima i odnosi se na lijevu os, a prosječna bruto plaća prikazana je linijom i odnosi se na desnu os. Zaposlenost bilježi porast sve do 2007. godine kada doživljava svoj vrhunac. Broj zaposlenih je u odnosu 2007./2000. godina porastao za 20%. U 2008. godini dolazi do smanjenja zaposlenosti u i taj trend pada traje sve do danas što prikazuje da se u 2014. broj zaposlenih smanjuje za 21% u odnosu na 2007. godinu. U ukupnom broju nezaposlenih osoba u Hrvatskoj dominiraju oni koje su nezaposleni duže od 12 mjeseci (55,2% ukupnog broja nezaposlenih osoba u 2008. godini).

Prosječna bruto plaća iz godinu u godinu raste, te je od 1998. godine do 2018. godine ostvarila rast za više od 50%. Vidljivo je i da je tempo rasta nakon 2008. godine i dalje prisutan, ali manjeg intenziteta rasta, odnosno do 2007. godine prosječna bruto plaća raste za više od 40% u odnosu na 1998. godinu, dok je u desetogodišnjem razdoblju, od 2008. do 2018. godine ostvarila trend rast za oko 10%. Uzrok svemu navedenome je svjetska financijska kriza koja je u to vrijeme nastala u svijetu i prelila se i na Hrvatsku, te se njene posljedice osjećaju još i danas.

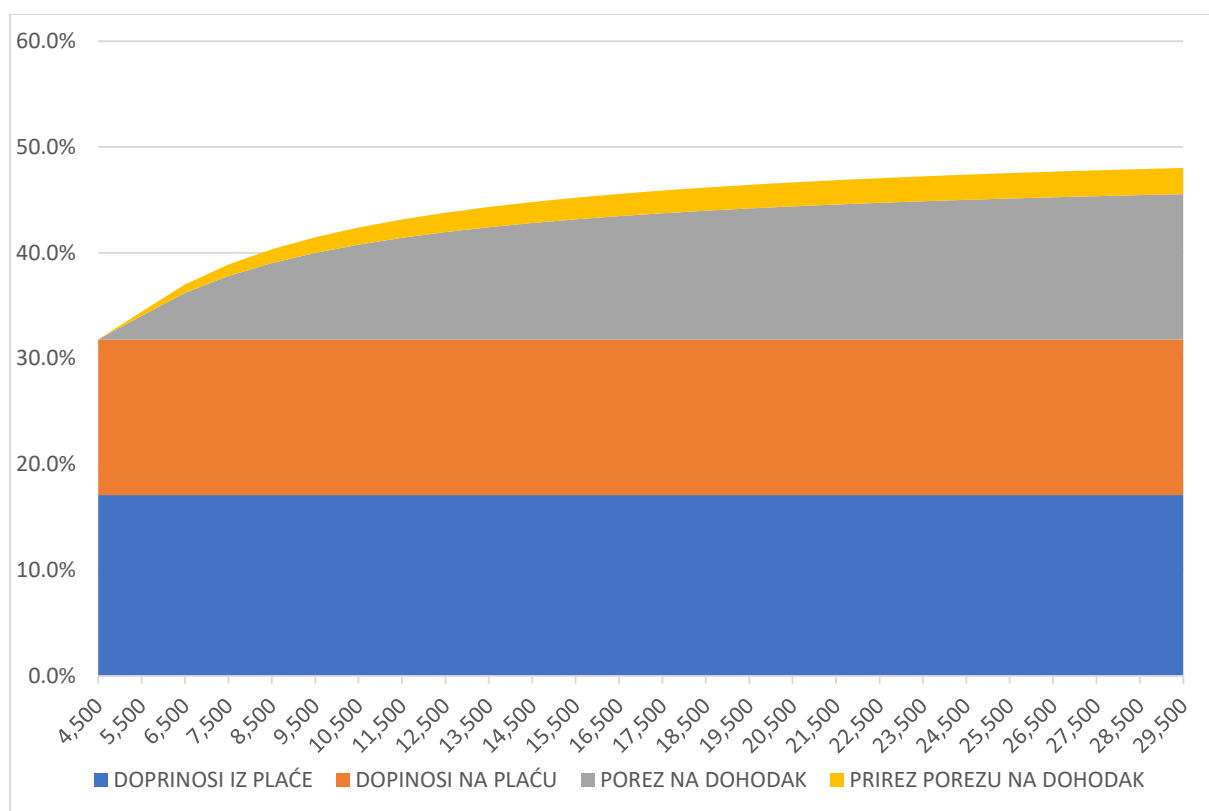
Grafikon 5. Simulacija poreznog klina za različite razine bruto dohotka



Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku i RRIF stručnih informacija

Grafikon 5 prikazuje simulaciju poreznog klina prema različitoj razini bruto dohotka u Hrvatskoj uz 18% prireza te faktorom 1 osobnog odbitka. Radi se o tri različita porezna opterećenja koja su vezana uz promjene osobnog dobitka, poreznih stopa, poreznih razreda te uz izmjenu stope doprinosa za zdravstveno osiguranje. Rezultati na *grafikonu 5* pokazuju različitu razinu poreznog klina na razini minimalnog dohotka, a do znatno manjeg poreznog klina 2019. dolazi zbog umanjena osnovice za obračun doprinosa na plaću za 50%. Na slici je prikazana razina prosječne bruto plaće u Hrvatskoj u 2015. godini od 8.055kn koja je ista kao i 2017. godine, no porezni je klin u 2017. bio niži za 0,5 postotnih poena. To je svakako posljedica ukidanja trećeg poreznog razreda, promjene poreznih stopa te povećanja osobnog odbitka sa 2.600kn na 3.800kn. Zaključujemo da pojedinac s nižom ekonomskom snagom ima i niže porezno opterećenje, odnosno niži porezni klin. Sukladno tome, primjetno je da je načelo pravedne raspodjele tereta oporezivanja sukladno dohotku opravdano. Ovakva raspodjela rezultat je niza promjena glede osobnog odbitka, poreznih stopa i poreznih razreda. Međutim, doprinosi iz plaće i doprinosi na plaću jednaki su za sve porezne obveznike i na taj način znatno povećavaju njihovo porezno opterećenje.

Grafikon 6. Struktura poreznog klina u 2018. godini



Izvor: izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Na *grafikonu 6* prikazana je struktura poreznog klina u 2018. godini te je vidljivo kako najveći utjecaj na visinu poreznog klina u Hrvatskoj imaju socijalni doprinosi. Doprinosi na plaću (doprinosi poslodavca) čine 14,7%, a doprinosi iz plaće (doprinosi zaposlenika) čine 17,1% ukupnog troška rada za sve promatrane razine bruto dohotka. Porez i prirez na dohodak progresivno se povećavaju, a na razini prosječne plaće u 2018. godini od oko 8.448,00 kuna zajedno iznose tek 8,5%. Socijalni doprinosi četiri puta više opterećuju prosječni trošak rada u Hrvatskoj u odnosu na prirez i porez na dohodak.

4.3. Poopćenje rezultata istraživanja

Provedena analiza i istraživanje literature za ovaj rad doveli su do nekih od očekivanih rezultata. Rad ukazuje na to da je porezno opterećenje radne snage instrument porezne politike kojim se može značajno utjecati na razinu osobne potrošnje kao i na zaposlenost. Razlog tome je što ono utječe na ukupne troškove radne snage, a dodatno u Hrvatskoj prevladava mišljenje da je radna snaga previše oporezivana i da to negativno djeluje na nezaposlenost. Rezultati istraživanja pokazuju kako se najveći dio ukupnog poreznog opterećenja rada odnosi na socijalne doprinose, dok je utjecaj poreza na dohodak četiri puta manji kad se analiza vrši na razini prosječnog dohotka u Hrvatskoj. Iz navedenih razloga, smatra se da je porezno opterećenje radne snage u Hrvatskoj, iako na nižim razinama od mnogih zemalja Europske unije, još uvijek relativno visokog postotka. Ovakva analiza potvrđuje analizu poreznog klina mnogih autora.

Porez na dohodak s prirezom ima malen doprinos ukupnom poreznom klinu, dok su doprinosi zaposlenika među najvišima u promatranim zemljama OECD-a. Hrvatska je svrstana u skupinu zemalja s visokim poreznim klinom i visokom stopom nezaposlenosti. Dijeli zajedničku osobinu s drugim europskim bivšim socijalističkim zemljama, koje imaju relativno nizak udio poreza na dohodak u poreznom klinu, ali visok udio doprinosa za socijalno osiguranje.

Na temelju izračuna poreznog klina u Hrvatskoj 2018. godine za tri samca, koji zarađuju 67%, 100% i 167% prosječne bruto plaće najveće porezno opterećenje ima pojedinac sa 167% prosječne bruto plaće što ukazuje na pravednu raspodjelu poreznog opterećenja u odnosu na dohodak. S druge strane, stavljajući u omjer porezni klin bračnih parova s djecom i bez djece, dolazimo do zaključka kako s povećanjem broja djece raste visina osobnog odbitka, a porezni klin se smanjuje.

Porezni klin povezan je i s višim stopama nezaposlenosti. Visoka stopa nezaposlenosti vidljiva u zemljama s višim poreznim klinom, a viša stopa zaposlenosti registrirana je u zemljama s nižim teretom poreza na rad. Hrvatska je u tom slučaju grupirana među zemlje s visokim poreznim klinom i visokom stopom nezaposlenosti, prvenstveno zbog visokih doprinosa za socijalno osiguranje koje plaćaju posloprimci.

5. ZAKLJUČAK

Dohodak, kao oblik primanja, je izvor potrošnje svakog poreznog obveznika, a onaj od nesamostalnog rada odnosno plaća je najzastupljeniji oblik primanja u svim zemljama Europske unije, a također i u Republici Hrvatskoj. U Republici Hrvatskoj su se, nakon velike porezne reforme iz 1994. godine kada je uveden porez na dohodak kakvog danas poznajemo, provodile brojne reforme, odnosno promjene u sustavu oporezivanja dohotka, a da se pritom nije provela prethodna analiza učinaka takvih promjena. Promjene koje su se provodile su najčešće obuhvaćale izmjene u visini osobnog odbitka, poreznih razreda te broja i visine poreznih stopa. Visoko porezno opterećenje jedan je od važnih gospodarskih i poreznih problema u suvremenim gospodarstvima i poreznim sustavima, no problem u Hrvatskoj nije porez na dohodak, koji je relativno nizak u odnosu prema ostalim zemljama, već su to doprinosi, posebice oni koje plaćaju posloprimci. Doprinosi su obvezna davanja koja se moraju obračunati i platiti prilikom svake isplate plaće. Razlika između poreza i doprinosa je ta što za razliku od poreza koji nemaju unaprijed utvrđenu svrhu trošenja, doprinosi imaju unaprijed utvrđenu namjenu trošenja, a najčešće je to financiranje različitih oblika socijalne zaštite (mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje, naknade nezaposlenim osobama). U doprinose iz plaće ubrajamo doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti, odnosno I. stup (15%) i doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje, odnosno II. stup (5%). Obveznik doprinosa iz plaće (osnovice) je sam radnik (osiguranik), a s druge strane obveznik doprinosa na plaću (osnovicu) je poslodavac ili druga osoba koja umjesto poslodavca isplaćuje plaću.

Zbog specifične strukture financiranja sustava socijalne sigurnosti u Hrvatskoj i nepovoljnih demografskih trendova, teško je očekivati smanjenje stopa doprinosa, jer to zahtijeva detaljnu reformu fiskalne politike koja bi zahvatila i ostale porezne oblike. Posljedice smanjenja stopa doprinosa koje bi nastale su veća kupovna moć pojedinaca, manje opterećenje poslodavaca, otvaranje novih radnih mjesta i u konačnici rast gospodarskog sustava. Prema svemu navedenom, Hrvatska bi trebala uzeti u obzir održivost trenutnog sustava socijalne sigurnosti i provođenjem aktivne demografske politike i učinkovite fiskalne reforme, kroz povećanje gospodarske aktivnosti i otvaranje novih radnih mjesta u konačnici utjecati i na porezni klin.

Porezni klin je razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće koju prima posloprimac, odnosno bruto trošak rada umanjen za obvezne doprinose i propisane poreze koje plaćaju poslodavac i posloprimac. Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage poduzeća, a to je ključni čimbenik pri odlučivanju o zapošljavanju, te tako porezni klin posredno utječe i na razinu nezaposlenosti. Povećavanjem poreznog klina smanjuju se plaće čime se smanjuje motiviranost radnika za radom te on prestaje raditi i traži državnu pomoć što dodatno opterećuje državni proračun. Uslijed toga rastu državni zahtjevi za dodatnim oporezivanjem što opet pada na teret radnika. Padom ponude rada, poduzeću rastu troškovi proizvodnje te dolazi do njenog pada, a time se usporava razvoj gospodarstva i bolji životni standard građana.

Dobivenim rezultatima u analizi zemalja Europske unije i Hrvatske dolazi se do zaključka da ukupno opterećenje za Hrvatsku i nije toliko visoko ako se u obzir uzmu razvijene ekonomije, odnosno države OECD-a. Republika Hrvatska spada u skupinu zemalja sa srednjim poreznim klinom, a istraživanja pokazuju da zemlje s nižim poreznim klinom imaju nižu stopu nezaposlenosti. Ipak, smatra se da je neovisno od brojnih razvijenijih zemalja, porezno opterećenje u Hrvatskoj prilično visoko, što dovodi do visoke nezaposlenosti, budući zbog visokih doprinosa koje poslodavac i posloprimac moraju plaćati potražnja i ponuda rada opada. Daljnji dugoročni razvoj ovisit će o smanjenju poreznog klina te o drugim potrebnim reformama. Hrvatska bi trebala uzeti u obzir održivost trenutnog sustava socijalne sigurnosti i provođenjem aktivne demografske politike i učinkovite fiskalne reforme, kroz povećanje gospodarske aktivnosti i otvaranje novih radnih mjesta u konačnici utjecati i na porezni klin.

LITERATURA

1. Arbutina, H. (1997): *Određivanje osobnog i predmetnog obuhvata porezne obveze pri oporezivanju dohotka i dobiti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br.1-2.
2. Bratić, V., Urban, I. (2006): *Porezni izdaci u Hrvatskoj*, Financijska teorija i praksa, Institut za javne financije, Zagreb. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8380> [lipanj 2019.]
3. Bronić, M. (2007): *Kako se dijele prihodi od poreza i prireza na dohodak?*, Institut za javne financije, br. 27. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/27.pdf> [lipanj 2019.]
4. Deskar-Škrbić, M., Šimović, H. (2014): *Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014.*, *Političke analize*, Vol. 5, No. 20. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/147460> [lipanj 2019.]
5. Dolenc, P., Vodopivec, M. (2005): *Porezni klin u Sloveniji: međunarodna usporedba i preporuke za ekonomsku politiku*, Financijska teorija i praksa, Vol.29 No 3. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/5679> [lipanj 2019.]
6. Državni zavod za statistiku [online]. Dostupno na: <https://www.dzs.hr/> [lipanj 2019.]
7. Friganović, M. (2016): *Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak*, Računovodstvo i porezi u praksi, 12/16. [online]. Dostupno na: http://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprivitak/ripup_12-2016-037.pdf [lipanj 2019.]
8. Grdović Gnip, A., Tomić, I. (2010): *Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika? Hrvatska vs. Europska unija*, Financijska teorija i praksa 34 (2). Institut za javne financije [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/OP/2.pdf> [lipanj 2019.]
9. Internet stranica <https://www.isplate.info/kalkulator-place-2019.aspx> [lipanj 2019.]
10. Jelčić. B. (1988): *Financije u teoriji i praksi*, Informator, Zagreb
11. Jelčić, B. (1997): *Javne financije*, Informator, Zagreb
12. Jelčić, B., Jelčić, B. (1998): *Porezni sustav i porezna politika*, Informator d.d., Zagreb
13. Jelčić, B. (2001): *Javne financije*, RRIF, Zagreb
14. Kesner-Škreb, M. (2004): *Porez na dohodak*, Financijska teorija i praksa 28 (1) [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/8908> [lipanj 2019.]
15. Kesner-Škreb, M. (2007): *Što s porezima u Hrvatskoj? Porezno opterećenje, oporezivanje dohotka, dobiti i imovine*, broj 32, Institut za javne financije. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/32.pdf> [lipanj 2019.]

16. Kesner-Škreb, M., Kuliš, D. (2010): *Porezni vodič za građane*, drugo promijenjeno izdanje. Institut za javne financije, Zagreb. [online]. Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/2010.pdf [lipanj 2019.]
17. Mijatović, N. (2007): *Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka*, pregledni rad, *Revija za socijalnu politiku*, Vol. 14, No. 3-4 [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/30327> [lipanj 2019.]
18. Ministarstvo financija, Porezna uprava [online]. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/prirez_porezu_na_dohodak.aspx [lipanj 2019.]
19. Narodne novine, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreznu na dohodak, različite godine
20. Nestić, D. (1998): *Tržište rada i oporezivanje: smanjenjem doprinosa protiv nezaposlenosti*, Privredna kretanja i ekonomska politika, broj 63. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/19877> [lipanj 2019.]
21. OECD (2018): *Methodology and limitations, Taxing wages 2018* [online]. Dostupno na: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2018_tax_wages-2018-en#page1 [lipanj 2019.]
22. OECD, *Taxing Wages 2018*. [online]. Dostupno na: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2018_tax_wages-2018-en#page18 [lipanj 2019.]
23. OECD, *Taxing Wages Brochure 2019*. [online]. Dostupno na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-brochure.pdf> [lipanj 2019.]
24. Petrović, S. (2007): *Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje u Hrvatskoj, 1994.-2007.*, Rev. soc. polit., god. 14, br. 3-4. [online]. Dostupno na: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewfile/732/680> [lipanj 2019.]
25. Računovodstvo i financije (2018): *RIF-ove obavijesti 2018.*, Zagreb [online]. Dostupno na: http://rif.hr/uploads/rifove_obavijesti/obavijesti-1-2018.pdf [lipanj 2019.]
26. Republika Hrvatska, Ministarstvo uprave, Središnji državni portal. [online]. Dostupno na: <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-drzavnu-upravu-te-lokalnu-i-podrucnu-regionalnu-samoupravu/lokalna-i-podrucna-regionalna-samouprava/842> [lipanj 2019.]
27. Šeparović, A. (2009): *Utjecaj poreznog klina na nezaposlenost u zemljama OECD-a i usporedba s Hrvatskom*, Financijska teorija i praksa 33 (4) str.463-465. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/48597> [lipanj 2019.]
28. Šimović, H., Deskar-Škrbić, M. (2015): *Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*, EFZG serija članaka u nastajanju, br. 15-13. [online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/148438> [lipanj 2019.]
29. Šimurina, N., ..et al. (2012): *Javne financije u Hrvatskoj*, Ekonomski fakultet Zagreb

30. Urban, I. (2009): *Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj*. Institut za javne financije, Zagreb, br. 47. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf> [lipanj 2019.]
31. Urban, I. (2016.): *Porezni klin za dohodak od rada u Hrvatskoj i Europskoj uniji*, Institut za javne financije, Zagreb, br. 37. [online]. Dostupno na: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/OP/37.pdf> [srpanj 2019.]
32. Zakon o porezu na dohodak, pročišćeni tekst, NN [115/16](#), [106/18](#), na snazi od 01.01.2019 [online]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak> [lipanj 2019.]

POPIS SLIKA I TABLICA

| | |
|---|-----------|
| <i>Slika 1. Troškovi rada i razine poreznog opterećenja</i> | <i>3</i> |
| <i>Tablica 1. Stope doprinosa iz i na plaću</i> | <i>4</i> |
| <i>Tablica 2. Osobni odbici u 2018. godini</i> | <i>18</i> |
| <i>Tablica 3. Razrez porezne osnovice poreza na dohodak u 2018. godini</i> | <i>19</i> |
| <i>Tablica 4. Izračun neto iznosa plaće iz zadanog iznosa bruto plaće za radnika koji živi u Zagrebu i uzdržava jedno dijete</i> | <i>20</i> |
| <i>Tablica 5. Izračun neto iznosa plaće iz zadanog iznosa bruto plaće za radnika koji živi u Karlovcu i uzdržava suprugu i jedno dijete</i> | <i>21</i> |
| <i>Tablica 6. Karakteristike poreznih obveznika za izračun poreznog klina, prema metodologiji OECD-a</i> | <i>24</i> |
| <i>Tablica 7. Porezni klin u zemljama OECD-a u 2018. godini, u % ukupnog troška rada</i> | <i>29</i> |
| <i>Tablica 8. Porezni razredi i porezne stope poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj od 1994. do 2019. godine.....</i> | <i>35</i> |
| <i>Tablica 9. Prosječno porezno opterećenje obveznika bez uzdržavanih članova obitelji koji zarađuje prosječnu bruto plaću, 1994. – 2018.....</i> | <i>36</i> |
| <i>Tablica 10. Porezno opterećenje u Republici Hrvatskoj za pojedinaца koji uživa 100% prosječne bruto plaće, 2000.-2018.(u %)</i> | <i>37</i> |
| <i>Tablica 11. Izračun prosječne mjesečne neto plaće i ukupnih troškova rada u 2018. Godini</i> | <i>38</i> |

POPIS GRAFIKONA

| | |
|---|-----------|
| <i>Grafikon 1. Porezni klin u odabranim zemljama EU-a i Hrvatskoj u 2018. godini</i> | <i>28</i> |
| <i>Grafikon 2. Trendovi poreznog klina u razdoblju od 2000. – 2018. godine u zemljama OECD</i> | <i>30</i> |
| <i>Grafikon 3. Struktura ukupnih troškova rada prosječnog radnika u Hrvatskoj na 100%tnoj razini plaće u razdoblju od 2008. do 2018. godine (u %)</i> | <i>39</i> |
| <i>Grafikon 4. Zaposlenost i prosječna bruto plaća u Hrvatskoj za razdoblje od 1998. do 2018.</i> | <i>40</i> |
| <i>Grafikon 5. Simulacija poreznog klina za različite razine bruto dohotka</i> | <i>41</i> |
| <i>Grafikon 6. Struktura poreznog klina u 2018. godini</i> | <i>42</i> |

ŽIVOTOPIS AUTORICE

OSOBNJE INFORMACIJE

Sunagić Dea



📍 Poljana Jurja Androssyja 13, 10000 Zagreb (Hrvatska)

📞 +385 91 505 32 03 📠 +385 1 6154356

✉️ dea.sunagic@hotmail.com

Spol Žensko

RADNO ISKUSTVO

11/06/2018–02/11/2018

FINA - financijska agencija (HITRO.hr)
Ulica grada Vukovara 70, 10000 Zagreb (Hrvatska)

- rad sa strankama, priprema dokumata vezanih uz osnivanje poduzeća, arhiviranje, unos podataka

29/01/2018–09/02/2018

- studentski poslovi: dijeljenje promotivnih materijala, pomoć u organizaciji društvenih događanja, prodaja karata

05/06/2017–06/10/2017

FINA - Financijska agencija
Ulica grada Vukovara 70, 10000 Zagreb (Hrvatska)

- rad u korisničkoj službi, podrška za sve poslovne FINA-e u Hrvatskoj

13/06/2016–07/10/2016

FINA - Financijska agencija
Ulica grada Vukovara 70, 10000 Zagreb (Hrvatska)

- administrativni poslovi, skeniranje, unos podataka, arhiviranje

01/07/2015–31/08/2015

Tekum d.o.o, Zagreb (Hrvatska)

- konfiriranje i knjiženje dokumenata, obračun plaća i putnih naloga

01/06/2012–31/07/2012

Medikol d.o.o, Samobor (Hrvatska)

- zaprimanje narudžbi i kompletiranje istih, sortiranje i pakiranje lijekova za otpremu po narudžbi

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

10/2017–danas

Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb (Hrvatska)

10/2013–06/2017

Sveučilišni prvostupnik ekonomije
Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb (Hrvatska)

09/2009–06/2013

XI. gimnazija, Zagreb (Hrvatska)

08/2001–08/2009

Osnovna škola Horvati, Zagreb (Hrvatska)

OSOBNJE VJEŠTINE

Materinski jezik hrvatski

| Strani jezici | RAZUMJEVANJE | | GOVOR | | PISANJE |
|---------------|--------------|---------|---------------------|--------------------|---------|
| | Slušanje | Čitanje | Govorna Interakcija | Govorna produkcija | |
| engleski | B2 | B2 | B2 | B2 | B2 |
| talijanski | B1 | B1 | B1 | B1 | B1 |
| njemački | A2 | A2 | A2 | A2 | A2 |

Stupnjevi: A1 | A2: Početnik - B1 | B2: Samostalni korisnik - C1 | C2: Iskusi korisnik
Zajednički europski referentni okvir za jezike

Komunikacijske vještine Vještine rada u timu stečene na radnom mjestu, seminarima te tijekom slobodnih aktivnosti, sposobnost prilagodbe različitim nepredvidivim situacijama razvijena tijekom volonterskog rada

Organizacijske / rukovoditeljske vještine Razvijen smisao za vođenje i upravljanje timom tijekom rada na grupnim projektima na fakultetu, organizacijske vještine stečene na radnom mjestu

Digitalne vještine

| SAMOPROCJENA | | | | |
|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Obrada Informacija | Komunikacija | Stvaranje sadržaja | Sigurnost | Rješavanje problema |
| Samostalni korisnik | Samostalni korisnik | Samostalni korisnik | Samostalni korisnik | Samostalni korisnik |

Digitalne vještine - Tablica za samoprocjenu

Vješto vladanje alatima Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint) te osnovno znanje o programima grafičkog oblikovanja (Photoshop, Adobe Illustrator)

Ostale vještine sportske aktivnosti (odbojka, teretana), volontiranje u pučkoj kuhinji, čitanje

DODATNE INFORMACIJE

Projekti Marketinški projekt za OPG Eko Sever - prijedlog konkretnih marketinških aktivnosti za poduzeće Eko Sever koje bi dovele do poboljšanja poslovanja, privlačenja i dugoročnog zadržavanja kupaca (2014)